

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

ANDREJA LINDIČ

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO
RAZMERE NA TRGU DELA ZA DIPLOMANTE

Ljubljana, december 2012

ANDREJA LINDIČ

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisana Andreja Lindič, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, izjavljam, da sem avtorica diplomskega dela z naslovom Razmere na trgu dela za diplomante, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko dr. Alešo Lotrič Dolinar.

Izrecno izjavljam, da v skladu z določili Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami) dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

S svojim podpisom zagotavljam, da

- je predloženo besedilo rezultat izključno mojega lastnega raziskovalnega dela;
- je predloženo besedilo jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem
 - poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam v diplomskem delu, citirana oziroma navedena v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, in
 - pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti (v pisni ali grafični obliki) uporabljena v tekstu, in sem to v besedilu tudi jasno zapisala;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Zakonu o avtorskih in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami);
- se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega diplomskega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom.

V Ljubljani, dne 11.12.2012

Podpis avtorice: _____

KAZALO

<i>UVOD</i>	<i>1</i>
1 TRG DELA	2
2 PRIDOBIVANJE PODATKOV	2
2.1 Evropski statistični sistem	3
2.2 Statistični urad Republike Slovenije	3
2.3 Urad za makroekonomske analize in razvoj	4
3 ANALIZA TRGA DELA	4
3.1 Razmere na trgu dela	4
3.1.1 Bruto domači proizvod	5
3.1.2 Stopnja brezposelnosti	7
3.1.3 Izobraževanje	11
3.1.4 Minimalne plače.....	16
3.2 Analiza trga dela za ekonomiste	19
3.2.1 Študentje po področjih izobraževanje	19
3.2.2 Ekonomisti	21
4 UGOTOVITVE	24
SKLEP	26
LITERATURA IN VIRI	27

KAZALO TABEL

<i>Tabela 1: BDP na prebivalca v SKM (EU27=100), primerjava držav</i>	5
<i>Tabela 2: Letna sprememba obsega BDP (v %) za različne države</i>	6
<i>Tabela 3: Letna stopnja brezposelnosti po spolu v EU in Sloveniji</i>	8
<i>Tabela 4: Diplomanti višješolskega in visokošolskega izobraževanja po spolu, Slovenija, 2011</i>	16
<i>Tabela 5: Prosta delovna mesta in zaposlovanje ekonomistov, obdobje 2009 - februar 2012, Slovenija</i>	23

KAZALO SLIK

<i>Slika 1: Letna stopnja brezposelnosti, primerjava po državah</i>	8
<i>Slika 2: Stopnja brezposelnosti v EU, po spolu, obdobje 2007-2011</i>	9
<i>Slika 3: Stopnja brezposelnosti v Sloveniji, po spolu, obdobje 2007-2011</i>	9
<i>Slika 4: Stopnja anketne brezposelnosti glede na stopnjo izobrazbe, EU, obdobje 2007Q1-2012Q1</i> ..	10
<i>Slika 5: Stopnja brezposelnosti glede na stopnjo izobrazbe, Slovenija, obdobje 2007Q1-2012Q1</i>	10
<i>Slika 6: Stopnja brezposelnosti oseb s terciarno izobrazbo, starih od 25 do 29 let, v EU in Sloveniji, v obdobju 2007-2011</i>	11
<i>Slika 7: Delež udeležencev v izobraževanje (vse stopnje ISCED), primerjava EU in Slovenije, obdobje 2001-2010</i>	13
<i>Slika 8: Število študentov v terciarnem izobraževanju, EU, obdobje 2001-2010</i>	14
<i>Slika 9: Število študentov v terciarnem izobraževanju, Slovenija, obdobje 2001-2010</i>	14
<i>Slika 10: Število študentov terciarnega izobraževanja po spolu, Slovenija</i>	15
<i>Slika 11: Število študentov terciarnega izobraževanja po spolu, EU</i>	15
<i>Slika 12: Minimalne plače v državah članicah EU in na Hrvaškem, julij 2012, v EUR</i>	18
<i>Slika 13: Delež študentov po področjih izobraževanja v % od vseh študentov, primerjava EU in Slovenije, leto 2010</i>	19
<i>Slika 14: Število študentov družbenih ved, poslovnih ved in prava, EU, obdobje 2005-2010</i>	20
<i>Slika 15: Število študentov družbenih ved, poslovnih ved in prava, Slovenija, obdobje 2005-2010</i>	20
<i>Slika 16: Delež študentk s področja družbenih ved, poslovnih ved in prava v obdobju 2005-2010, primerjava EU in Slovenije, v %</i>	21

<i>Slika 17: Registrirano brezposelni ekonomisti na zadnji dan obdobja v Sloveniji</i>	<i>22</i>
<i>Slika 18: Registrirano brezposelni ekonomisti po čakalni dobi, februar 2012, Slovenija</i>	<i>22</i>

UVOD

Prej ali slej napoči čas, ko se moramo zaposliti in poskrbeti za svojo prihodnost. Zato vsi mladi diplomanti prej ali slej stopamo na trg dela oziroma trg delovne sile. Splošna opredelitev pravi, da je trg dela prostor, kjer se srečujejo iskalci zaposlitve, ki ponujajo svoje delo, znanje, veščine in izkušnje, ter delodajalci, ki ponujajo prosta delovna mesta. Trg dela je nenehen vir konfliktov med delodajalci in delojemalci, ter pogosto osrednji vir političnega trenja. S trgom dela je močno povezan problem brezposelnosti, ki je trenutno eden izmed najbolj perečih makroekonomskih problemov (Kešeljević, 2010, str. 134).

Leta 2008 je na svetovnih finančnih trgih prišlo do krize, ki je zadala hud udarec, katerega posledice so krepko občutili številni. Kriza se je najprej kazala na finančnem področju, kjer je prišlo do padca kupne moči prebivalstva. Prav tako se je zmanjšal bruto domači proizvod na prebivalca, posledično se je znižala tudi realna stopnja rasti gospodarstva. Pod vplivom krize so se bistveno poslabšale tudi razmere na trgu dela, kjer se je stopnja brezposelnosti v zadnjem času močno dvignila. Stopnja brezposelnosti se je najbolj povečala pri nizko izobraženih in še vedno narašča. V zadnjem času pa močnejše narašča tudi sicer nizka stopnja brezposelnosti oseb s terciarno izobrazbo. Stopnja brezposelnosti se je povečala predvsem pri mladih do 25 let. Vzrok za to pa ni le gospodarska kriza, pač pa tudi visok delež mladih udeleženi v izobraževanje (SURS, 2009, str. 2).

Do kdaj pa bo dejansko trajala kriza, je vprašanje, na katero gotovega odgovora ni. Po napovedih Eurostata bo leto 2012 slabo z manjšim izboljšanjem v letu 2013. Napoved za rast BDP-ja v letu 2012 je negativna. Eurostat za Slovenijo napoveduje, da naj bi se gospodarsko stanje pričelo izboljševati že v letu 2013, po napovedih Urada za makroekonomske analize in pa je tako v letošnjem kot tudi v prihodnjem letu pričakovati krčenje gospodarske aktivnosti in zaostritve na trgu dela vse do leta 2014 (UMAR, 2012, str. 3,4).

Zato sem se odločila, da v okviru moje diplomske naloge analiziram trg dela EU in Slovenije. Zanima me, kakšne so trenutne razmere na trgu dela, kajti vse bliže je čas, ko bom tudi jaz vstopila na trg dela in iskala svojo prvo zaposlitev. Ker bom po opravljeni diplomirana ekonomistka, me zanimajo tudi razmere na trgu dela za ekonomiste, zato sem se odločila raziskati tudi možnosti za zaposlitev na mojem področju izobraževanja. Pri analizi me predvsem zanimajo razmere na trgu dela za diplomante, ki prvič vstopajo na trg dela.

Pri analizi si bom pomagala z makroekonomskimi kazalci oziroma s statističnimi podatki, s katerimi lahko spremljamo dogajanje na trgu. Njihovo zagotavljanje je v pristojnosti posameznih vladnih služb.

Diplomsko delo je sestavljeno iz uvoda, štirih poglavij in sklepa. V prvem poglavju bom opredelila trg dela, v drugem pa bom opisala posamezne vladne službe, katerih pristojnost je zagotavljanje statističnih podatkov, ki jih bom uporabila pri analizi. V nadaljevanju bom s pomočjo makroekonomskih kazalcev analizirala trg dela EU in Slovenije, potem pa se bom omejila na moje področje izobraževanja, in sicer smer diplomirani ekonomist. V četrtem

poglavju bom na kratko predstavila ugotovitve o možnosti zaposlitve na podlagi analize trga dela.

S pomočjo analize evropskega in slovenskega trga dela bom poskušala razbrati aktualno stanje na trgu dela, do katerega je pripeljala že omenjena gospodarska kriza. Namen je, da ugotovim realno stanje o mojih zaposlitvenih možnostih, ter se na to pripravim že v času pisanja diplomske naloge.

1 TRG DELA

Trg dela je eden izmed najbolj pomembnih trgov v ekonomiji. Na njem se prepletajo interesi vsaj dveh vrst akterjev, in sicer delodajalcev in delojemalcev. Delodajalci zaposlujejo delojemalce, katerih motivacija za delo izhaja pretežno iz njihove potrebe po preživetju in zaslužku, po drugi strani pa tudi iz njihove želje po širši uveljavitvi ter njihovega veselja do dela (Kramberger, 1999, str. 33).

Samuelson in Nordhaus (2002, str. 227-232) opredeljujeta trg dela kot delovanje treh elementov. Prvi element je povpraševanje po delovni sili, drugi je ponudba delovne sile, tretji pa predstavlja vzajemno delovanje ponudbe in povpraševanja, ki v ravnovesju določata ceno delovne sile oziroma plačo. Povpraševanje po delu je določeno z mejnim proizvodom dela, ki predstavlja dodatno proizvodnjo, ki izhaja iz dodatne enote dela. Ponudba dela je odvisna od treh ključnih dejavnikov: velikosti populacije, povprečnega števila delovnih ur in udeležbe v delovni sili. Splošna raven plač, ki jo določata ponudba in povpraševanje po delu, pa je odvisna od izobraženosti in usposobljenosti delavcev, razvitosti tehnologije in velikosti kapitala, ki ga ima država.

2 PRIDOBIVANJE PODATKOV

Raziskava trga je strukturiran način pridobivanja podatkov o trgu, je proces zbiranja in analiziranja. Pri analizi trga si pomagamo z makroekonomskimi kazalci, ki prikazujejo aktualno stanje gospodarstva v določeni državi na konkretnih področjih ekonomije. Ti statistični podatki so redno objavljeni s strani vladnih agencij in privatnega sektorja.

Statistični podatki, s pomočjo katerih lahko spremljamo dogajanje na trgu, so javno dostopni. Njihovo zagotavljanje je v pristojnosti posameznih vladnih služb, pri nas sta to Statistični urad Republike Slovenije in Urad za makroekonomske analize in razvoj. Glavni vir statističnih podatkov EU pa predstavlja Evropski statistični sistem.

2.1 Evropski statistični sistem

Bregar in Ograjenšek (2008, str. 43,44) opredeljujeta Evropski statistični sistem (ESS) kot glavni vir uradnih statističnih podatkov, za katere je značilno, da imajo status uradnih državnih podatkov in so javno dostopni. Ustanove uradne statistike so pooblaščenice z zakonom ali drugim pravnim aktom za zbiranje, obdelavo in prikaz statističnih podatkov. Evropska unija namenja statistiki posebno skrb, saj so kakovostne in objektivne informacije pogoj za sprejemanje odločitev, ki so velikega pomena za obstoj in učinkovito delovanje EU.

V ESS so vključeni: Eurostat, državni statistični uradi članic EU, ministrstva in agencije v državah EU, pristojni za statistična raziskovanja, Evropska centralna banka in statistični uradi Norveške, Islandije in Liechtensteina. Z vstopom Slovenije v EU je tudi slovenska državna statistika postala del evropskega statističnega sistema.

Eurostat

Eurostat oziroma evropski statistični urad je povezovalna ustanova uradne statistike v EU in je eden izmed generalnih direktorats Evropske komisije. Glavna naloga Eurostata je obdelava in objava primerljivih statističnih podatkov na evropski ravni. Eurostat sam ne zbira podatkov po državah EU, te podatke mu pošiljajo nacionalni statistični uradi. Podatke obdelava in analizira v skladu s potrebami Evropske komisije. Vsem uporabnikom statističnih podatkov omogoča prost in brezplačen dostop do podatkov in informacij na svojih spletnih straneh (About Eurostat, 2012; Eurostat-Statistični urad Evropske unije, 2012).

Glavne naloge Eurostata so: zagotavljanje statističnih informacij (za oblikovanje, izvajanje in ocenjevanje skupne politike v okviru EU) evropskim ustanovam, povezovanje nacionalnih statističnih sistemov v evropski statistični sistem, omogočanje dostopa do statističnih informacij za širšo javnost, zagotavljanje tehnične in strokovne pomoči s področja statistike državam in ustanovam izven EU (Bregar & Ograjenšek, 2008, str. 45).

2.2 Statistični urad Republike Slovenije

Statistični urad Republike Slovenije (SURS) je ena od vladnih služb. SURS je glavni izvajalec in povezovalac dela na področju državne statistike. Najpomembnejše naloge so mednarodno sodelovanje, določanje metodoloških in klasifikacijskih standardov, zbiranje, obdelava in izkazovanje podatkov, skrb za zaupnost teh podatkov in predvidevanje potreb uporabnikov. SURS izvaja dejavnost državne statistike na osnovi Zakona o državni statistiki skupaj s pooblaščenimi izvajalci. Urad zagotavlja javnosti, organom in organizacijam javne uprave ter gospodarstvu podatke o stanju in gibanjih na ekonomskem, demografskem in socialnem področju ter na področju okolja in naravnih virov (SURS, 2012a).

SURS je vodilna ustanova državne statistike v Sloveniji. Opravi večino aktivnosti uradne statistike, zadolžen je za izvedbo približno 70 odstotkov programa nacionalnih statističnih raziskovanj (Bregar & Ograjenšek, 2008, str. 46).

V okviru moje diplomske naloge preučujem trg dela, ki sodi v demografsko socialno področje, ki je opisano s podatki o prebivalcih, njihovi življenjski ravni, socialni in zdravstveni varnosti, ter s podatki o aktivnosti in življenjskem slogu prebivalstva. Področje o trgu dela združuje dva sklopa podatkov, in sicer o aktivnem prebivalstvu, kamor sodijo zaposlene, samozaposlene in brezposelne osebe, ter o plačah in stroških dela.

2.3 Urad za makroekonomske analize in razvoj

Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (UMAR) je samostojna vladna služba na področju ekonomske in socialne politike, razvojne strategije, narodno-gospodarskih bilanc in drugih orodij za analizo. Urad spremlja, analizira in vrednoti tekoča gibanja in razvoj v njegovi ekonomski, socialni in okoljski dimenziji, pripravlja kratkoročne in srednjeročne napovedi narodnogospodarskih agregatov, opravlja tudi raziskovalna dela. Direktor urada je neposredno odgovoren predsedniku vlade (Področje delovanja, 2012).

3 ANALIZA TRGA DELA

Da bi ugotovili realno stanje na trgu dela, je potrebna analiza, pri kateri si pomagamo z makroekonomskimi kazalci, ki prikazujejo aktualno stanje gospodarstva v določeni državi na konkretnih področjih ekonomije. Za razlago teh kazalcev lahko uporabimo npr. indeksna števila oziroma indekse.

V okviru moje diplomske naloge bom za analizo kazalcev uporabila bazne in verižne indekse, pri razlagi pa si bom pomagala tudi s krajevnimi oz. prostorskimi indeksi ter s povprečno stopnjo rasti pojava.

3.1 Razmere na trgu dela

Stopnja rasti BDP je zelo pomembna za analizo trga dela, kajti gospodarsko stanje države močno vpliva na trende zaposlovanja na trgu dela. Namen izračunavanja BDP-ja je dobiti vpogled v gospodarsko aktivnost znotraj države, njen razvoj in stopnjo rasti gospodarstva.

S trgom dela je močno povezan problem brezposelnosti, ki je trenutno eden izmed najbolj perečih makroekonomskih problemov. Brezposelnost je socialno-ekonomski problem, saj pomeni, da proizvodni dejavniki niso polno zaposleni, zato je dejanski output manjši od potencialnega (Kešeljević, 2010, str. 166). Pogosto je stopnja brezposelnosti odvisna od gospodarskega stanja države.

S trgom dela je povezana tudi izobrazba, ki je eden ključnih vidikov kakovosti delovne sile. Številni ekonomisti menijo, da je kakovost delovne sile najpomembnejši dejavnik gospodarske rasti (Bevc, 1991, str. 66).

Eden ključnih elementov na trgu dela so tudi plače, ki za večino delavcev predstavljajo glavni vir dohodka. So ključna komponenta celotne porabe gospodarstva in ključni dejavnik ekonomske uspešnosti države.

3.1.1 Bruto domači proizvod

Bruto domači proizvod (BDP) je najpomembnejši agregat nacionalnih računov in najboljše merilo celotne ekonomske aktivnosti v državi. Je tržna vrednost vseh končnih proizvodov in storitev, ki jih je ustvarilo gospodarstvo neke države v obdobju enega leta. Stopnja rasti bruto domačega proizvoda je merjena gospodarska rast in posledično življenjski standard v posamezni državi. Gospodarska rast je izražena v obliki paritet kupne moči (PKM), ki omogočajo, da se BDP posameznih držav, ki so izraženi v različnih valutah in vrednoteni na različnih, nacionalnih ravneh cen, izrazijo v skupni valuti in enotni ravni cen. BDP se z uporabo PKM kot pretvorbene faktorja pretvori v umetno skupno valuto, imenovano standard kupne moči (SKM), ki omogoča primerjavo kupne moči držav z uporabo različnih nacionalnih valut (Samuelson & Nordhaus, 2002, str. 374-376; SURS, 2004, str. 2,7).

Bruto domači proizvod v standardih kupne moči (SKM)

Indeks obsega bruto domačega proizvoda na prebivalca v standardih kupne moči je izražen v odnosu do vseh sedemindvajsetih držav Evropske unije, v nadaljevanju EU27.

Tabela 1: BDP na prebivalca v SKM (EU27=100), primerjava držav

Leto	BDP na prebivalca v SKM (EU-27=100)					Krajevni indeks
	EA17 ¹	Slovenija	Nemčija	Grčija	Španija	Slovenija/Nemčija
2005	109	87	116	91	102	75,0
2006	109	88	115	92	105	76,5
2007	109	88	116	90	105	75,9
2008	109	91	116	92	104	78,4
2009	109	87	116	94	103	75,0
2010	108	85	118	90	100	72,0

Vir: GDP per capita in PPS, 2012.

Pri analizi sem za primerjavo poleg Slovenije, EU27 in EU17, upoštevala tudi Nemčijo, ki je trenutno ena izmed gospodarsko najbolj razvitih držav v EU in Španijo ter Grčijo, ki trenutno predstavljata obliko kritičnega gospodarstva.

Po podatkih, objavljenih na spletni strani Eurostat, je slovenski BDP na prebivalca v SKM v vseh preučevanih letih pod povprečjem EU. Pri preučevanju BDP-ja je zelo zanimiva primerjava Slovenije z Nemčijo, ki velja za eno bolj gospodarsko razvitih držav. Iz tabele je

¹ Evro area oziroma Evroobmočje; je skupina 17 držav članic EU, ki namesto nacionalne valute uporabljajo evro: Avstrija, Belgija, Ciper, Estonija, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Irska, Italija, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Portugalska, Slovaška, Slovenija in Španija.

razvidno, da je BDP na prebivalca v SKM v Nemčiji v vseh preučevanih obdobjih nad evropskim povprečjem. Zato lahko predvidevamo, da je življenjski standard v Nemčiji višji. Znano je, da je ob višjem BDP-ju višja tudi proizvodnja ter posledično višja zaposlenost oziroma manjša brezposelnost. Izračun **krajevnega indeksa** pokaže, da je BDP na prebivalca v SKM v vseh proučevanih letih nižji v Sloveniji kot v Nemčiji, največja razlika je prav v letu 2010, ko je BDP na prebivalca v Sloveniji nižji za kar 28 odstotkov glede na Nemčijo.

Iz tabele je razvidno, da je tudi BDP držav evro območja (EA17) nad povprečjem EU, prav tako tudi španski. Pri preučevanju BDP-ja je primerjava s Španijo zelo zanimiva, ker je bila do leta 2010 poleg Nemčije ena od petih najbolj razvitih držav EU. Posledice gospodarske krize so Španijo močno prizadele ter močno povečale stopnjo brezposelnost, kar posledično vpliva na zmanjšanje BDP-ja, ter s tem na zmanjšanje gospodarske rasti in življenjskega standarda.

Zelo znan je tudi problem Grčije, zato je zanimiv tudi podatek o grškem BDP-ju na prebivalca, ki je v celotnem preučevanem obdobju višji kot v Sloveniji. Čeprav se je kriza v Grčiji pojavila v času, ko svet okreva po svetovni finančni krizi, so vzroki za njene javnofinančne težave strukturni in niso neposredno vezani na finančno krizo. Vzroke za nastanek grške krize gre pripisati različnim dejavnikom, zaradi katerih so nastali visoki dolgovi (Nelson, Belkin & Mix, 2010, str. 4).

Letna sprememba obsega BDP (v%)

Tabela 2: Letna sprememba obsega BDP (v %) za različne države

	Leto / Država	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012*	2013*
BDP, Letna sprememba obsega (%)	EU27	2,1	3,3	3,2	0,3	-4,3	2,1	1,5	0,0	1,3
	EA17	1,7	3,2	3,0	0,4	-4,4	2,0	1,4	-0,3	1,0
	Slovenija	4,0	5,8	7,0	3,4	-7,8	1,2	0,6	-1,4	0,7
	Nemčija	0,7	3,7	3,3	1,1	-5,1	4,2	3,0	0,7	1,7
	Grčija	2,3	5,5	3,5	-0,2	-3,1	-4,9	-7,1	-4,7	0,0
	Španija	3,6	4,1	3,5	0,9	-3,7	-0,3	0,4	-1,8	-0,3

* Podatki za leti 2012 in 2013 niso natančni, ker gre za napoved.

Vir: Real GDP growth rate, 2012.

Na podlagi letne spremembe obsega BDP-ja vidimo, za koliko se je BDP povečal oziroma zmanjšal glede na prejšnje leto. Pri analizi tega kazalnika sem preučevala iste države kot pri analizi BDP-ja na prebivalca. Na podlagi podatkov, razvidnih iz tabele, vidimo, da je BDP v Sloveniji v obdobju 2005-2008 rasel, vendar je bila rast BDP-ja leta 2008 že bistveno manjša kot leti poprej. Leta 2009 pa je bil padec BDP-ja izrazit, in sicer za kar 7,8 odstotkov. V letih 2010 in 2011 je zabeležena manjša rast, za leto 2012 pa je napovedan padec za 1,4 odstotka, medtem ko je napoved za leto 2013 že bolj optimistična.

Letna sprememba BDP-ja v EU27 in EA17 je vseh letih dokaj skladna. Do leta 2008 je bila letna rast BDP-ja višja v Sloveniji kot v EU27 in EA17, vendar je bil padec v letu 2009 izrazitejši v Sloveniji. Veliko znižanje BDP-ja je v letu 2009 utrpela tudi Nemčija, ki pa si je od gospodarske krize kmalu opomogla, ter že v letu 2010 beležila povečanje obsega BDP-ja za kar 4,2 odstotka.

V primeru Španije in Grčije pa je BDP do leta 2008 rasel, potem pa je predvsem v primeru Grčije viden velik negativen preobrat vse do leta 2011, prav tako je tudi napoved za leto 2012 zelo pesimistična, ki napoveduje kar 4,7 odstotno znižanje grškega BDP-ja glede na predhodno leto.

3.1.2 Stopnja brezposelnosti

Stopnja brezposelnosti je eden ključnih kazalcev stanja gospodarstva. Mednarodna organizacija za delo (angl. *International Labour Organization* – ILO) definira stopnjo brezposelnosti kot razmerje med številom brezposelnih in številom aktivnega prebivalstva, pri čemer sestavlja aktivno prebivalstvo število delovno aktivnih in število brezposelnih oseb. Brezposelne osebe so osebe, stare od 15 do 74 let, ki v zadnjem tednu pred anketiranjem niso delale, osebe, ki aktivno iščejo delo, osebe, ki so takoj pripravljene sprejeti delo in tiste, ki so že našle delo, vendar ga še ne opravljajo.

V Sloveniji razlikujemo dve stopnji brezposelnosti (Bregar & Ograjenšek, 2008, str. 119-121): *stopnja anketne brezposelnosti* in *stopnja registrirane brezposelnosti*.

Kot opredeljujeta Bregar in Ograjenšek (2008, str. 120-122) se tako stopnja anketne brezposelnosti, kot tudi stopnja registrirane brezposelnosti izračunava na enak način, torej s primerjavo števila brezposelnih s številom aktivnega prebivalstva. Vendar so v izračunu upoštevane drugačne opredelitve brezposelnih ter delovno aktivnega prebivalstva in uporabljeni drugi viri podatkov. Izračunane stopnje brezposelnosti se torej med seboj razlikujejo. Pri analizi pa se bom opredelila na stopnjo anketne brezposelnosti, ker vsebuje mednarodno primerljive podatke.

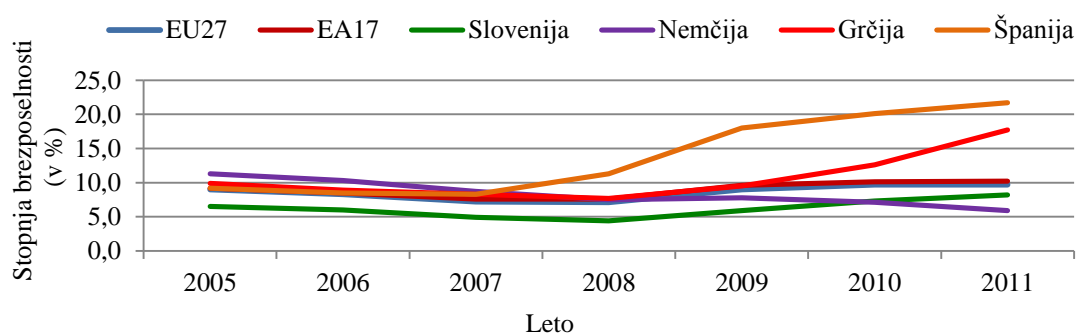
Analiza brezposelnosti skozi daljše časovno obdobje kaže, kako se je stopnja brezposelnosti po letu 2008 dvignila, kar je posledica že omenjene gospodarske krize. Medtem ko je v vseh državah, vključno s Slovenijo, po letu 2008 stopnja brezposelnosti rasla, je Nemčija zabeležila drugačen trend, in sicer zmanjševanje stopnje brezposelnosti.

V nasprotju s Slovenijo in s številnimi drugimi evropskimi državami, ki se pri spopadanju z gospodarsko krizo soočajo s precejšnjimi težavami, gre Nemčiji pri okrevanju precej bolje. Razlog se verjetno skriva v tem, da je Nemčija zelo izvozno naravnana, ter v tem, da je povpraševanje po nemških proizvodih na nekaterih območjih sveta močno naraslo. To dejstvo je omogočilo večjo stopnjo zaposlenosti nemških delavcev oziroma nižjo brezposelnost.

Stopnja brezposelnosti v Sloveniji je bila po anketi o delovni sili, ki temelji na mednarodno usklajenih definicijah Mednarodne organizacije za delo in evropskega statističnega urada

Eurostat, najnižja leta 2008, in sicer je bila 4,4 odstotna, medtem ko je do leta 2011 naglo rasla do 8,2 odstotka, kar je tudi najvišja stopnja brezposelnosti v zadnjih desetih letih. Stopnja brezposelnosti EU27 in evro območja je v celotnem preučevanem obdobju višja kot v Sloveniji, prav tako tudi v Španiji in Grčiji. Stopnja brezposelnosti se je v Španiji v obdobju 2008-2011 povečala iz 11,3 na 21,7 odstotkov, kar pomeni, da je bila stopnja brezposelnosti v letu 2011 v primerjavi z letom 2008 višja za kar 92 odstotkov. V Grčiji pa se je stopnja brezposelnosti leta 2011 v primerjavi z letom 2008 povečala za kar 130 odstotkov (podrobnejši podatki v Prilogi 3).

Slika 1: Letna stopnja brezposelnosti, primerjava po državah

Vir: Unemployment rate, annual average, 2012.

Stopnja anketne brezposelnosti v Sloveniji se je od tretjega četrletja 2008, ko je dosegla najnižjo raven, odkar je merjena (4,1 %), do drugega četrletja 2012 podvojila. Prvo polovico leta 2012 je bila povprečna stopnja brezposelnosti 8,2 odstotna in se je glede na zadnje četrletje 2011, ko je znašala 8,6 odstotkov, znižala (podrobnejši podatki v Prilogi 3). Stopnja brezposelnosti je bila v zadnjem četrletju 2011 najvišja stopnja brezposelnosti po letu 1993, ko je bila anketna stopnja brezposelnosti 9,1 odstotna (SURS, 2009, str. 2,3). Kljub temu pa je bila stopnja anketne brezposelnosti še naprej nižja kot v povprečju EU, kjer je bila 10,2 odstotna prvo in 10,4 odstotna drugo četrletje. Rast stopnje brezposelnosti v EU v prvi polovici leta 2012 je prav gotovo posledica rasti stopnje brezposelnosti tako v Španiji, kot tudi v Grčiji. Stopnja brezposelnosti v Španiji je bila prvo polovico leta že skoraj ena četrtina, v Grčiji pa je tudi že presegla 20 odstotkov.

Tabela 3: Letna stopnja brezposelnosti po spolu v EU in Sloveniji

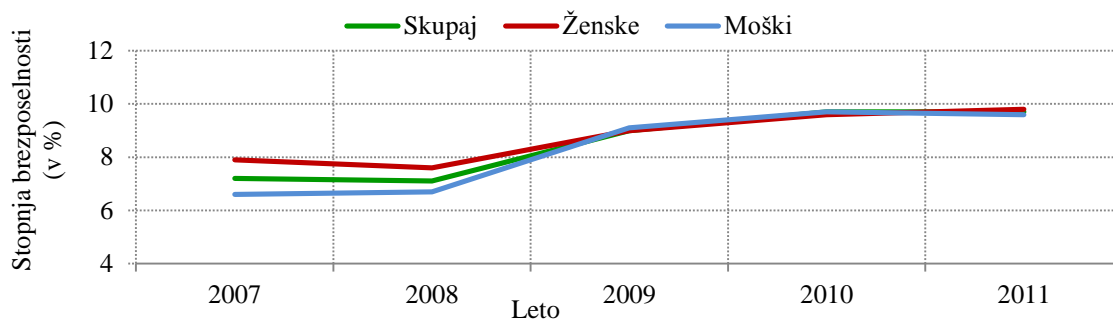
Četrletje	Stopnja brezposelnosti glede na spol					
	EU			Slovenija		
	Skupaj	Ženske	Moški	Skupaj	Ženske	Moški
2012Q1	10,2	10,3	10,1	8,2	8,5	7,9
2012Q2	10,4	10,4	10,4	8,4	9,1	7,9

Vir: Unemployment rate, quarterly average, by sex and age groups, 2012.

V celotnem proučevanem obdobju se je spreminjala tudi brezposelnost moških in žensk. V Sloveniji je bila najnižja stopnja brezposelnosti tako moških kot tudi žensk v letu 2008, od

takrat dalje pa zaradi zaostrenih gospodarskih razmer ves čas narašča. Stopnja brezposelnosti žensk je bila leta 2008 4,8 odstotna in je do drugega četrtletja 2012 narasla na 8,6 odstotkov. Stopnja brezposelnosti moških je v letu 2012 glede na predhodno leto rahlo padla, vendar se je glede na leto 2008 skoraj podvojila. Anketna stopnja brezposelnosti moških in žensk v Sloveniji je bila v celotnem obdobju pod evropskim povprečjem.

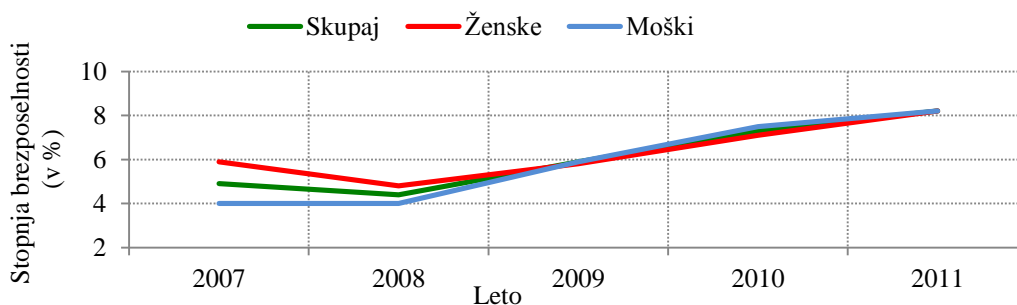
Slika 2: Stopnja brezposelnosti v EU, po spolu, obdobje 2007-2011

Vir: Unemployment rate, annual average, by sex and age groups, 2012.

Iz obeh grafov je vidno, da je bila stopnja brezposelnosti žensk pred krizo višja od stopnje brezposelnosti moških. Od leta 2009 dalje se stopnji brezposelnosti moških in žensk gibljeta usklajeno. Rast brezposelnosti se je po letu 2010 umirila, vendar brezposelnost še vedno rahlo narašča. V Sloveniji je bila leta 2009 stopnja brezposelnosti žensk prvič nižja od stopnje brezposelnosti moških, vendar jo je v drugi polovici leta 2011 ponovno presegla. Stopnja brezposelnosti žensk še vedno narašča, medtem ko stopnja brezposelnost moških rahlo pada.

Slika 3: Stopnja brezposelnosti v Sloveniji, po spolu, obdobje 2007-2011

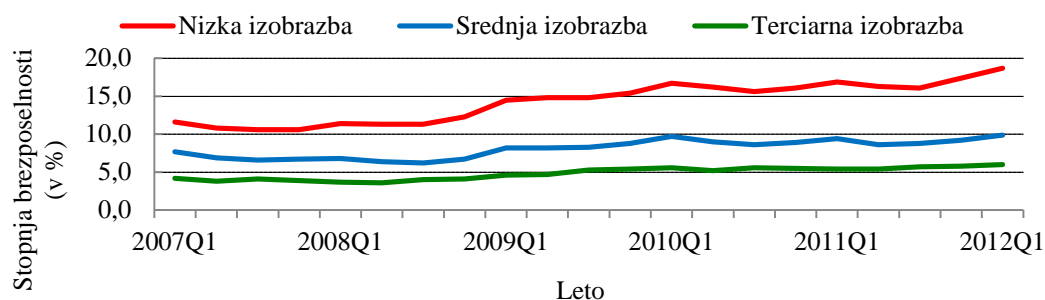

Vir: Unemployment rate, annual average, by sex and age groups, 2012.

Posledice gospodarske krize so najprej občutili nizko izobraženi, pri katerih je stopnja brezposelnosti po letu 2008 začela naglo naraščati. Še v tretji četrtini leta 2008 so bile v Sloveniji izmerjene rekordno nizke stopnje brezposelnosti. Anketna stopnja brezposelnosti nizko izobraženih pred začetkom krize je bila 7,4 odstotna leta 2007 in 6,6 odstotna leta 2008 (podrobnejši podatki v Prilogi 3). V letu 2009 se je stopnja brezposelnosti nizko izobraženih naglo povišala, ter narasla vse do 16,5 odstotkov v prvi četrtini leta 2012. Podobno gibanje je imela tudi stopnja brezposelnosti oseb s srednjo izobrazbo, pri katerih se je stopnja brezposelnosti povečala s 4,4 odstotkov v letu 2008 na 9,2 odstotkov v prvi četrtini leta 2012.

Rast brezposelnosti nizko in srednje izobraženih se je leta 2011 umirila, vendar brezposelnost še vedno rahlo narašča. Stopnja brezposelnosti oseb s terciarno izobrazbo je sicer nizka, vendar od leta 2010 narašča. Tako kot v Sloveniji, tudi v državah EU največji delež brezposelnih predstavljajo prav nizko in srednje izobraženi.

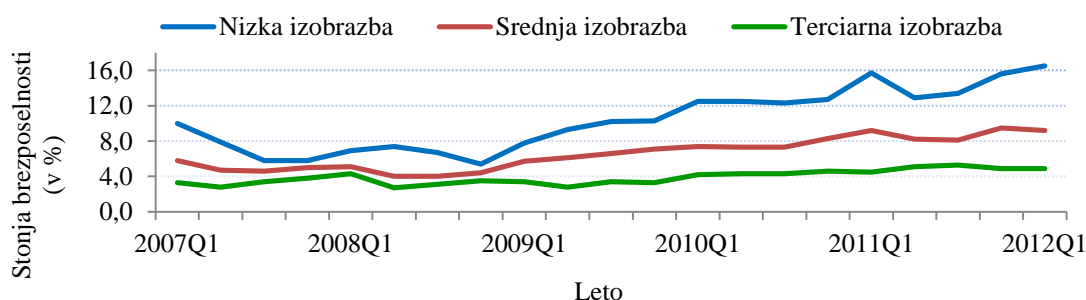
Slika 4: Stopnja anketne brezposelnosti glede na stopnjo² izobrazbe, EU, obdobje 2007Q1-2012Q1

Vir: *Unemployment rates by sex, age and highest level of education attained, 2012.*

Na slikah 4 in 5 je bolj nazorno prikazano gibanje stopnje anketne brezposelnosti glede na stopnjo izobrazbe v EU in v Sloveniji. V EU brezposelnost oseb z nizko, srednjo in terciarno izobrazbo ves čas narašča. V Sloveniji so bila nihanja brezposelnosti bistveno večja. Anketna stopnja brezposelnosti oseb s terciarno izobrazbo ima počasno a stalno tendenco naraščanja tako v EU kot tudi v Sloveniji. Brezposelnost nizko in srednje izobraženih pa ves čas nekoliko niha. Nihanja so bila večja v Sloveniji in sicer pri stopnji brezposelnosti nizko izobraženih. Po tretjem četrtletju 2008 se je brezposelnost naglo dvignila ter naraščala vse do leta 2010, ko se je rast brezposelnosti nizko izobraženih nekoliko umirila, nato pa je stopnja brezposelnosti ponovno začela naraščati. Stopnja brezposelnosti nizko izobraženih je v prvem četrtletju 2012 prvič preseгла mejo 16 odstotkov v Sloveniji in 18 odstotkov v EU.

Slika 5: Stopnja brezposelnosti glede na stopnjo izobrazbe, Slovenija, obdobje 2007Q1-2012Q1

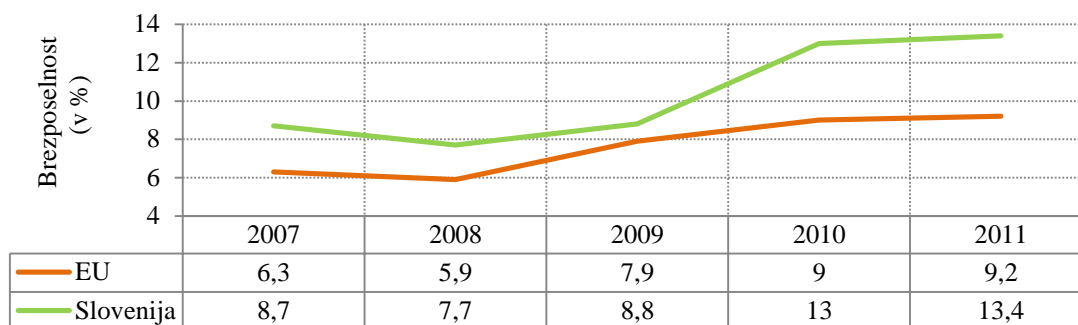

Vir: *Unemployment rates by sex, age and highest level of education attained, 2012.*

² Nizka oziroma primarna izobrazba - osnovnošolska izobrazba, sekundarna izobrazba - srednješolska izobrazba, terciarna izobrazba - višješolska, visokošolska, univerzitetna, magistrska in doktorska izobrazba.

Glede na to da je stopnja brezposelnosti oseb s terciarno izobrazbo v Sloveniji pod povprečjem EU, pa je zanimivo dejstvo, da je delež le teh v Sloveniji v starostnem razredu od 25 do 29 let, nad povprečjem EU.

Slika 6: Stopnja brezposelnosti oseb s terciarno izobrazbo, starih od 25 do 29 let, v EU in Sloveniji, v obdobju 2007-2011

Vir: Unemployment rates by sex, age and highest level of education attained, 2012.

Pri tem sem za primerjavo vzela osebe stare od 25 do 29 let, ker je v tem starostnem razredu tudi največji delež diplomantov, ki prvič vstopijo na trg dela. V Sloveniji je bil največji delež brezposelnih oseb s terciarno izobrazbo v starostnem razredu od 25 do 29 let v letu 2011, ko je bilo brezposelnih kar 13,4 odstotkov teh oseb, v prvi četrtini leta 2012 se je delež le teh nekoliko zmanjšal in je znašal 11,8 odstotkov, medtem ko je v EU znašal 9,8 odstotkov.

3.1.3 Izobraževanje

Leta 2002 je Evropski svet v Barceloni potrdil delovni program Izobraževanje in usposabljanje 2010, s katerim je bil v okviru lizbonske strategije prvič vzpostavljen trden okvir za evropsko sodelovanje na področju izobraževanja in usposabljanja. Svet Evropske unije v okviru Sklepov sveta z dne 12. maja 2009 o strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju (Ur.l. EU, št. 2009/C 119/2) poudarja, da imata izobraževanje in usposabljanje ključno vlogo pri reševanju socialno-ekonomskih, demografskih, okoljskih in tehnoloških izzivov, s katerimi se soočajo Evropa in njeni državljani danes in s katerimi se bodo morali soočiti tudi v prihodnosti. Učinkovite naložbe v človeški kapital prek sistemov izobraževanja in usposabljanja so bistveni del evropske strategije za zagotavljanje visoke ravni trajnostnih, na znanju temelječih delovnih mest in rasti, ki so v jedru lizbonske strategije.

Pri uresničevanju reform, ki so jih morale države članice izvesti v okviru lizbonske strategije, je bil dosežen precejšen napredek tako na državni kot tudi na evropski ravni, kljub temu pa EU zaostaja za načrtovanim. Z namenom, da bi se napredek, ki so ga države EU dosegle na področju izobraževanja in usposabljanja, nadaljeval, je Svet Evropske unije (Ur.l. EU, št. 2009/C 119/2) leta 2009 določil nove cilje v okviru Strategije Evropa 2020, ki pa je nadaljevanje programa Izobraževanje in usposabljanje 2010. V okviru strategije Evropa 2020 je bilo za področje izobraževanja sprejetih pet meril, ki so predstavljena v Prilogi 5 ("Evropska merila"). Ta merila so za izboljšanje kakovosti in učinkovitosti izobraževanja in

usposabljanja zelo pomembna. Boljša raven izobrazbe povečuje zaposljivost, povečana stopnja zaposlenosti pa pomaga zmanjševati revščino.

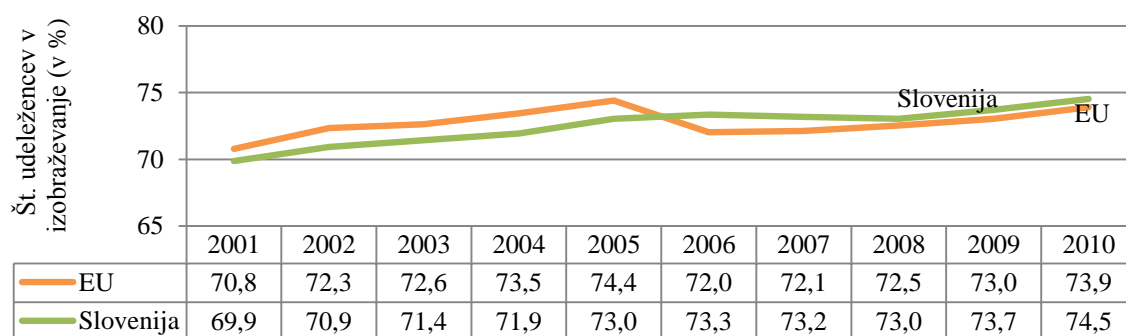
Izobrazba je eden ključnih vidikov kakovosti delovne sile oziroma človeškega faktorja. Od šestdesetih let dalje velja za eno najbolj produktivnih naložb in je najpomembnejši razvojni dejavnik. Izobraževanje je torej pomemben dejavnik gospodarske rasti, ki h gospodarski rasti prispeva s tem, da poveča produktivnost delovne sile (Bevc, 1991, str. 65).

Za evropske ambicije, da postane Evropa konkurenčno in na znanju temelječe gospodarstvo, je ključno vlaganje v visoko oziroma terciarno izobraževanje. Pojem terciarno izobraževanje izhaja iz mednarodne standardne klasifikacije izobraževanja ISCED (angl. *International Standard Classification of Education*), ki jo je UNESCO (angl. *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation*) izdal z namenom, da bi olajšali primerjavo med raznolikimi izobraževalnimi sistemi v posameznih državah, na podlagi enotnih in mednarodno dogovorjenih definicij za različne stopnje in izobraževalna področja (Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, 2001, str. 11).

ISCED 1997 temelji na mednarodno dogovorjenih definicijah za različne stopnje in smeri izobraževanja. Sistem izobraževanja deli na skupno sedem stopenj, in sicer 0, 1 do 6, od katerih prva (0) zajema predšolsko izobraževanje. Zadnji dve stopnji (stopnji 5 in 6) predstavljata terciarno izobraževanje, imenovano tudi tretja raven izobraževanja. V prvi stopnji terciarnega izobraževanja (stopnja 5), je mnogo različnih študijskih programov, ki omogočajo pridobitev višješolsko, visokošolsko, univerzitetno, pa tudi magistrsko izobrazbo. Druga stopnja (stopnja 6) terciarnega izobraževanja pa omogoča pridobitev najzahtevnejše znanstvene kvalifikacije, kot je doktorska (Bevc, Uršič & Čok, 2010, str. xvii-xix). Terciarno izobraževanje sledi primarnemu in sekundarnemu izobraževanju, v današnjem času pa predstavlja pomembno vstopnico za vključitev na trg dela.

Število udeležencev v izobraževanje (vse stopnje ISCED) v zadnjem desetletju v EU rahlo niha, medtem ko v Sloveniji ves čas rahlo pada. V Sloveniji je bilo leta 2001 skoraj 460 tisoč ljudi udeleženi v izobraževanje, leta 2010 pa je bilo v izobraževanje udeleženi nekaj več kot 426 tisoč ljudi. V EU je bilo največ udeležencev leta 2005, ko jih je bilo več kot 112 milijonov, leta 2010 pa jih je bilo nekaj več kot 108 milijonov. Da bi ugotovila vzrok zmanjšanja števila udeležencev v izobraževanje, sem primerjala število moških in žensk v starostnem razredu od 5 do 29 let s številom vseh udeležencev v izobraževanje. Pri tem sem za primerjavo vzela starostni razred od 5 do 29 let zato, ker največji delež udeležencev v izobraževanju sodi prav v to starostno skupino.

Slika 7: Delež udeleženi v izobraževanje (vse stopnje ISCED), primerjava EU in Slovenije, obdobje 2001-2010

Vir: Students by ISCED level, age and sex; Population on 1 January by five years age groups and sex, 2012.

V celotnem proučevanem obdobju 2001-2010 se je število moških in žensk starih od 5 do 29 let tako v EU kot tudi v Sloveniji ves čas zmanjševalo. V letu 2001 je bilo v Sloveniji nekaj manj kot 657 tisoč ljudi starih od 5 do 29 let, v letu 2010 je bilo v tem starostnem razredu kar 13 odstotkov manj ljudi, in sicer 572 tisoč. Enaka ugotovitev velja tudi za EU, kjer se je celotna populacija v starostnem razredu od 5 do 29 let v obdobju 2001-2010 zmanjšala za 5,5 odstotkov. Te ugotovitve kažejo, da se je število udeležencev v izobraževanje zmanjšalo zaradi manjše populacije.

Kljub temu, da se je število udeležencev v izobraževanje skozi celotno proučevano obdobje zmanjševalo, pa je delež udeležencev v izobraževanje glede na celotno populacijo (ljudje v starostnem razredu od 5 do 29 let) v Sloveniji skozi celotno obdobje naraščal. Leta 2001 je bilo 70 odstotkov ljudi starih med 5 in 29 let udeleženi v izobraževanje, leta 2010 pa je bilo teh že 74,5 odstotkov. Delež udeležencev v izobraževanje (vse stopnje ISCED) v EU se je leta 2006 glede na leto 2005 nekoliko zmanjšal, od takrat naprej pa ves čas rahlo narašča (podrobni podatki v Prilogi 5).

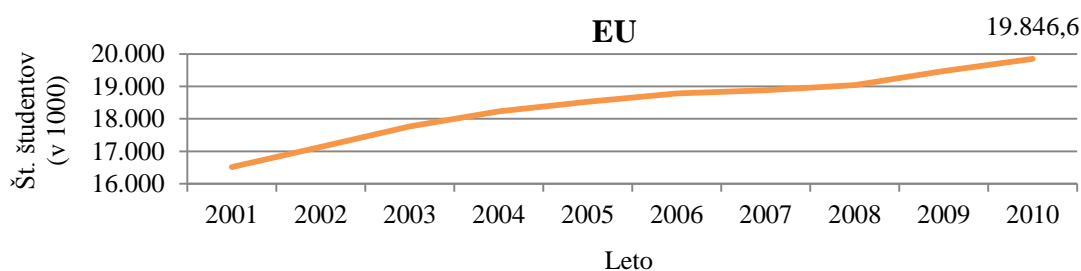
Kot je bilo že omenjeno, je za evropske ambicije zelo pomembno vlaganje v terciarno izobraževanje, ki ga predstavljata 5 in 6 ISCED stopnja. V zadnjih treh desetletjih je v svetu prisoten trend stalnega povečevanja števila študentov v terciarnem izobraževanju, vpis se je od konca sedemdesetih let več kot podvojil. V zadnjem desetletju število študentov vpisanih v terciarno izobraževanje ves čas narašča, kar kaže tudi verižni indeks (v Prilogi 5). Število študentov se je tako v Sloveniji kot tudi v drugih državah EU najbolj povečalo v prvi polovici preteklega desetletja. Rast se je v zadnjih nekaj letih upočasnila, kljub temu pa se število študentov v EU počasi približuje številki 20 milijonov.

V Sloveniji sta izjema le leti 2008 in 2009, ko se je število študentov v terciarnem izobraževanju glede na predhodno leto rahlo znižalo, kljub temu pa je bilo to leto število vpisanih študentov kar za četrtno večje kot leta 2001. Tako v Sloveniji kot tudi v EU je bil najvišji porast števila študentov med letoma 2001 in 2002, ko se je število v Sloveniji povečalo za 8,4 odstotkov, v EU pa za 3,8 odstotkov glede na predhodno leto. Glede na to, da je bilo število študentov po posameznih letih različno, lahko s pomočjo baznega indeksa

ugotovimo, da je število študentov v Sloveniji v letu 2010 višje za 25,6 odstotkov v primerjavi z letom 2001, medtem ko je bilo število študentov v EU v istem obdobju višje za 20,2 odstotkov.

Ob tem je zanimivo dejstvo, da povečanje števila študentov v terciarnem izobraževanju ni povezano z večjim številom moških in žensk v starostnem razredu od 20 do 24 let. V tem primeru sem upoštevala starostni razred od 20 do 24 let zato, ker največji delež študentov sodi prav v ta starostni razpon. Tako v EU kot tudi v Sloveniji se je število moških in žensk starih od 20 do 24 let v celotnem proučevanem obdobju 2001-2010 zmanjševalo. Tako je bilo v Sloveniji leta 2010 skoraj 13 odstotkov (19.651) manj ljudi kot leta 2001, v EU pa je bilo v istem obdobju 2,4 odstotkov (769.909) manj ljudi (podrobnejši podatki v Prilogi 6).

Slika 8: Število študentov v terciarnem izobraževanju, EU, obdobje 2001-2010

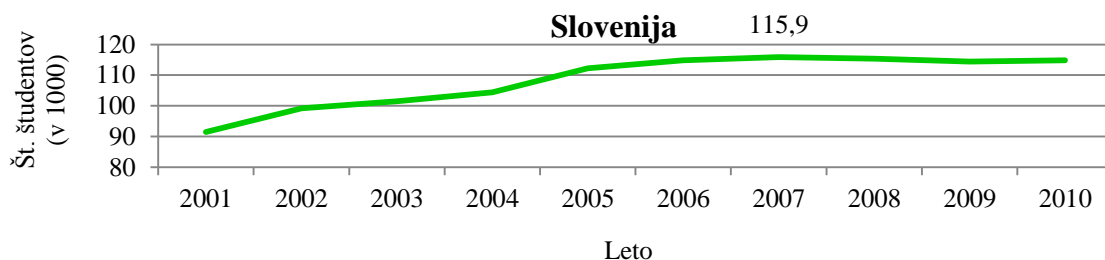

Vir: Students by ISCED level, age and sex, 2012.

Slika 8 še bolj nazorno prikazuje, kako število študentov terciarnega izobraževanja v EU skozi celotno obdobje postopno narašča. Če se bo takšen trend nadaljeval, lahko sklepamo, da bo EU izpolnila cilje strategije Evropa 2020, ki se nanašajo na terciarno izobraževanje.

Tudi v Sloveniji (slika 9) je število študentov terciarnega izobraževanja v zadnjem desetletju postopno naraščalo, število je leta 2003 prvič preseгло 100 tisoč. Kljub trendu stalne rasti števila študentov pa je v zadnjih nekaj letih viden rahel upad.

Slika 9: Število študentov v terciarnem izobraževanju, Slovenija, obdobje 2001-2010

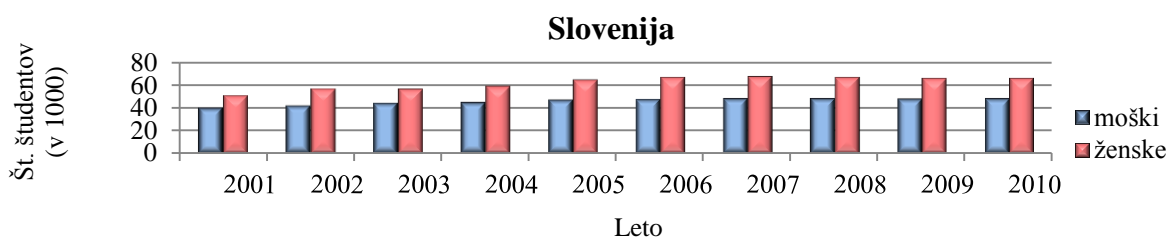
Vir: Students by ISCED level, age and sex, 2012.

S pomočjo povprečne letne stopnje rasti pa lahko ugotovimo, da se je število študentov terciarnega izobraževanja v EU v obdobju 2001-2010 v povprečju povečalo za 2,1 odstotka na leto, medtem ko se je število študentov v Sloveniji v istem obdobju povečalo za 2,6 odstotkov v poprečju na leto (izračun povprečne letne stopnje rasti v Prilogi 5).

Iz slik 10 in 11 je jasno razvidno, da je tako v EU kot tudi v Sloveniji v celotnem obdobju 2001-2010 število žensk, ki so udeležene v terciarno izobraževanje, večje od števila moških. Še pred skoraj tremi desetletji je veljalo, da je bil delež moški udeleženi v terciarno izobrazbo večji kot delež žensk, danes je to stanje ravno obratno. V zadnjem obdobju se ta razlika celo povečuje, kajti delež žensk vključenih v terciarno izobraževanje iz leta v leto narašča. V Sloveniji je bilo leta 2006 med vsemi udeleženci vključenih v terciarno izobraževanje 58,4 odstotkov žensk. Tisto leto je bilo število študentk večje za več kot 19 tisoč. To je največja razlika med številom moških in žensk udeleženih v terciarno izobraževanje v proučevanem obdobju, zato sem se odločila, da naredim primerjavo za leto 2006.

Da bi bila primerjava števila moških in žensk v terciarnem izobraževanju v Sloveniji realna, sem primerjala število moških in žensk v starostnem razredu od 20 do 24 let, kajti največji delež študentov sodi prav v ta starostni razpon. Leta 2006 je bilo v Sloveniji 71.487 moških starih od 20 do 24 let oziroma 51,4 odstotkov, žensk je bilo nekoliko manj, in sicer 67.677 oziroma 48,6 odstotkov. Ti podatki kažejo, da vzrok za večje število žensk v terciarnem izobraževanju ni večje število žensk v tem starostnem razredu.

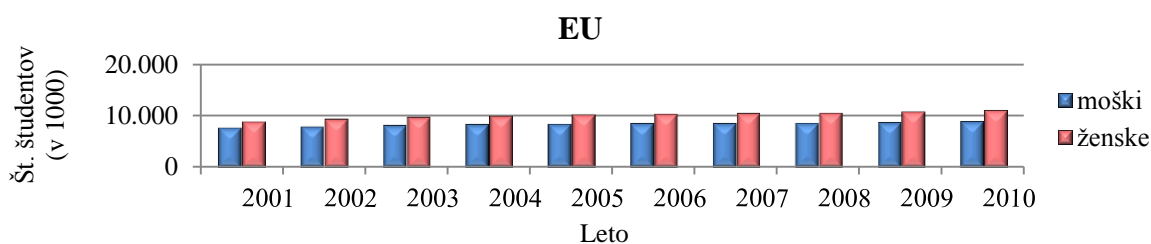
Slika 10: Število študentov terciarnega izobraževanja po spolu, Slovenija

Vir: Students by ISCED level, age and sex, 2012.

Res je, da se je po letu 2006 razlika nekoliko zmanjšala, vendar je bilo leta 2010 še vedno 18 tisoč žensk več kot moških udeleženih v terciarno izobraževanje. Podobne ugotovitve veljajo tudi za EU. Skozi celotno preučevano obdobje je delež žensk, udeleženih v terciarno izobraževanje, večji od deleža moških. Tudi v primeru EU delež žensk v primerjavi z moškimi ves čas narašča. Leta 2008 je bilo v terciarno izobraževanje vključenih že 2 milijona več žensk kot moških. Leta 2010 je bilo udeleženih že skoraj 11 milijonov študentk, kar predstavlja 55,4 odstotkov vseh udeležencev.

Slika 11: Število študentov terciarnega izobraževanja po spolu, EU

Vir: Students by ISCED level, age and sex, 2012.

Tako kot za Slovenijo sem tudi za države EU upoštevala razmerje med številom moških in žensk po posameznih starostnih razredih. V primeru EU sem za primerjavo upoštevala leto 2010, ker je bila razlika med moškimi in ženskami udeleženih v terciarno izobraževanje v tem letu najvišja. Delež žensk (v starostnem razredu od 20-24 let) je leta 2010 znašal 49,1 odstotek (15.595.792 žensk), delež moških pa 50,9 odstotkov (16.184.446). S pomočjo teh podatkov lahko ugotovimo, da tudi v primeru držav EU, večje število študentk ni povezano z večjim številom žensk v tem starostnem razredu.

V letu 2011 je v Sloveniji terciarno izobraževanje zaključilo kar 20.461 študentov. Od tega je bilo 12.346 žensk in 8.115 moških. Do pred približno tridesetimi leti so bili med diplomanti terciarnega izobraževanja večinoma moški, kmalu po letu 1980 pa se je začel povečevati delež diplomantk. V zadnjih desetih letih je tako med vsemi diplomanti skoraj dve tretjini žensk. Delež žensk prevladuje na vseh ravneh terciarnega izobraževanja, razen med doktorji znanosti, kjer še vedno prevladujejo moški.

Tabela 4: Diplomanti višješolskega in visokošolskega izobraževanja po spolu, Slovenija, 2011

	Skupaj	v %
SKUPAJ	20.461	100,0
Moški	8.115	39,7
Ženske	12.346	60,3

Vir: SURS, Diplomanti višješolskega in visokošolskega izobraževanja po vrsti izobraževanja, ki so ga zaključili, starosti in spolu, Slovenija, 2012.

3.1.4 Minimalne plače

Plače so eden od ključnih elementov na trgu dela. Za večino delavcev plača predstavlja glavni vir dohodka in določa njihov življenjski standard. Kot je opredeljeno na spletni strani Eurostata, je minimalna plača najnižja plača, ki jo delodajalci lahko plačajo svojim zaposlenim, in je hkrati najnižja zakonsko določena plača, za katero lahko delavci ponujajo svoje delo na trgu dela. Določena je kot bruto znesek, torej znesek pred odbitkom davka na dohodek in prispevkov za socialno varnost. Uveljavljena je z zakonom, pogosto je določena na podlagi posvetovanj s socialnimi partnerji ali pa neposredno z nacionalnim medsektorskim sporazumom. Minimalna plača velja za vse zaposlene oziroma za vsaj veliko večino zaposlenih v državi. Nekatere države imajo izjeme za primer mlajših delavcev, vajencev ali delavcev s posebnimi potrebami. Minimalne plače postavljene na razumni ravni lahko povečajo število zaposlenih, lahko zmanjšajo revščino in neenakost, razlike v plačah med spoloma ter omogočajo dostojno plačilo za opravljeno delo (Eurostat, 2012b).

Julija 2012 je 20³ od 27 držav članic EU in dve državi kandidatki (Hrvaška in Turčija) imelo nacionalno zakonodajo, s katero je bila minimalna plača določena z zakonom ali nacionalnim medsektorskim sporazumom.

Podatke o mesečnih nacionalnih minimalnih plačah objavlja Eurostat, in sicer 1. januarja in 1. julija vsako leto. Na spletni strani Eurostat so 20 držav članic ter Hrvaška, Turčija in ZDA glede na raven minimalne plače razdeljene v tri skupine. Prva je skupina z najnižjimi minimalnimi plačami, ki znašajo med 100 in 500 evri na mesec, v tej skupini je vključenih 11 držav, druga vključuje pet držav članic z minimalnimi plačami nad 500 in pod 1000 evrov (v drugo skupino sodi Slovenija), tretja skupina pa vključuje šest držav članic, kjer je minimalna plača nad 1200 evrov na mesec (Eurostat, 2012b, str. 1-5). V okviru analize nisem prikazala vseh držav, ampak le nekaj iz vsake skupine.

V Prilogi 7 so natančni podatki o višini minimalne plače v posameznih državah skozi daljše časovno obdobje. Ravni minimalne plače se med državami članicami EU občutno razlikujejo. V celotnem preučevanem obdobju je bila minimalna plača najvišja v Luksemburgu, najnižja pa v Bolgariji. Na osnovi podatkov iz grafa lahko ugotovimo, da je minimalna plača v večini preučevanih državah skozi celotno obdobje naraščala. Seveda so bile tudi izjeme, kot na primer Hrvaška, kjer je minimalna plača v obdobju 2010 do prve polovice leta 2012 ves čas rahlo padala. Veliko znižanje minimalne plače je bilo le v Grčiji, kjer je bil julija 2012 zabeležen padec minimalne plače za kar 22 odstotkov glede na prvo polovico leta 2012. Največje povečanje minimalne plače v preučevanem obdobju je bilo v Sloveniji, in sicer za več kot 40 odstotkov. Najvišje povečanje minimalne plače v Sloveniji je bilo marca 2010, ko se je minimalna plača povečala iz 597,43 EUR na 734,15 EUR oziroma za 22,9 odstotkov.

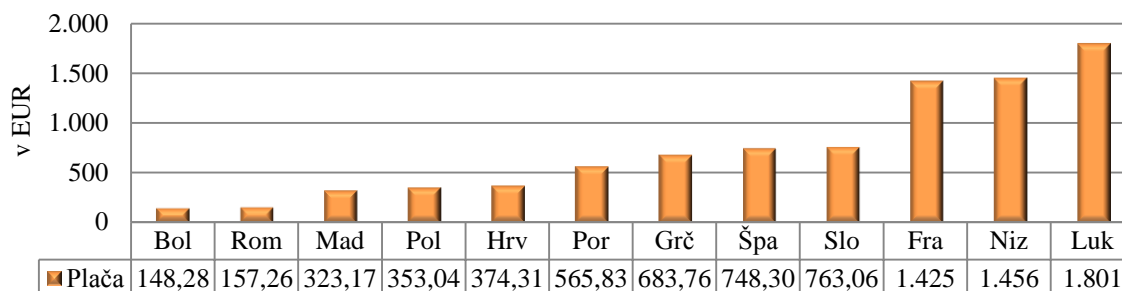
Minimalne plače so se v Sloveniji do leta 2010, ko je bil sprejet Zakon o minimalni plači, spreminjale tudi do trikrat na leto. Leta 2008 je januarska in februarska minimalna plača znašala 538,53 EUR, od marca do konca julija 566,53 EUR, od avgusta do decembra pa 589,19 EUR (DURS, 2012). Z Zakonom o minimalni plači (Ur.l. RS, št. 13/2010) pa je bilo določeno, da se minimalna plača uskladi enkrat letno, za uskladitev pa se uporabi uradne podatke Statističnega urada RS o medletni rasti cen življenjskih potrebščin decembra preteklega leta glede na december predpreteklega leta. Znesek minimalne plače velja od 1. januarja tekočega leta dalje.

V nekaterih državah se zakonsko določene minimalne plače ne uporabljajo za vse zaposlene ali veliko večino zaposlenih, temveč so omejene na določene skupine, ki so opredeljene na primer s sektorji ali poklici. Te države so izključene iz zbiranja podatkov. Te so Nemčija, Ciper in Makedonija. Izključene so tudi tiste države, v katerih ni zakonsko določenih minimalnih plač, in sicer Italija, Danska, Avstrija, Finska, Švedska, Norveška, Islandija in Švica (Eurostat, 2012b, str. 4).

³ Belgija, Bolgarija, Češka, Estonija, Irska, Grčija, Španija, Francija, Litva, Latvija, Luksemburg, Madžarska, Malta, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Romunija, Slovenija, Slovaška in Združeno kraljestvo.

Julija 2012 je bila razlika med najnižjo in najvišjo zakonsko določeno minimalno plačo v EU kar velika. Minimalna plača v Bolgariji je znašala 148,28 evrov, medtem ko je v Luksemburgu znašala 1801,49 evrov. Iz teh podatkov lahko ugotovimo, da minimalna plača v Bolgariji predstavlja le 8,2 odstotka minimalne plače v Luksemburgu. Največ držav v EU ima zakonsko določeno minimalno plačo med 100 in 500 evrov, kar pomeni da spadajo v prvo skupino. Minimalna plača v Sloveniji je bila julija 2012 763,06 evrov.

Slika 12: Minimalne plače v državah članicah EU in na Hrvaškem, julij 2012, v EUR

Vir: Monthly minimum wages - bi-annual data, 2012.

Tako kot se v posameznih državah razlikujejo minimalne plače, pa se razlikuje tudi življenjski standard. Države z višjimi minimalnimi plačami imajo navadno tudi višji življenjski standard, ki je povezan z BDP na prebivalca. Na spletni strani Eurostata so podrobno predstavljeni kazalci dejanskega življenjskega standarda (EUROSTAT, 2012a). **BDP na prebivalca** je bil tako v letu 2011 kot tudi v vseh prejšnjih letih najvišji v Luksemburgu in je za kar 170 odstotkov višji od povprečja EU 27. Po velikosti BDP na prebivalca je bila Nizozemska na drugem mestu med državami članicami EU, kjer je bil BDP na prebivalca za 31 odstotkov nad povprečjem EU 27. Slovenija, Grčija in Portugalska pa so imele v letu 2011 BDP na prebivalca okrog 20 odstotkov pod povprečjem EU 27, medtem ko je bil španski BDP skoraj enak povprečju. Najnižjo raven BDP na prebivalca med državami članicami je leta 2011 beležila Bolgarija, kjer je bil BDP na prebivalca 45 odstotkov, kar je šestkrat manj kot v Luksemburgu.

Poleg BDP na prebivalca se lahko kot kazalnik dejanskega življenjskega standarda uporablja tudi **dejanska individualna potrošnja na prebivalca**, kjer je prav tako najvišje razvrščen Luksemburg z dejansko individualno potrošnjo na prebivalca s 50 odstotki nad povprečjem EU 27. Morda je ta kazalnik za merjenje življenjskega standarda v Luksemburgu še bolj primeren kot BDP na prebivalca, zaradi posebne značilnosti gospodarstva v Luksemburgu, kjer je v državi zaposlenih veliko število tujih državljanov, ki prispevajo k BDP, vendar se k stalnemu prebivalstvu ne prištevajo. Tudi dejanska individualna potrošnja na prebivalca je bila v letu 2011 najnižja v Bolgariji in je bila za nekaj več kot 50 odstotkov pod povprečjem držav članic EU.

Še eden od kazalcev življenjskega standarda je **indeks ravni cen**, ki je bil v letu 2011 najvišji na Danskem, ki je zadnjih nekaj letih najdražja država članica EU. Po ravni cen je na drugem mestu Luksemburg s 33 odstotki nad povprečjem EU 27, ostale države, ki presegajo povprečje za več kot 10 odstotkov so še Švedska, Finska, Irska, Belgija, Francija in

Nizozemska. Indeks ravni cen v Sloveniji je v letu 2011 znašal 83 odstotkov. Najnižjo raven cen ima med evropskimi državami ponovno Bolgarija, in sicer za 55 odstotkov pod povprečjem EU.

3.2 Analiza trga dela za ekonomiste

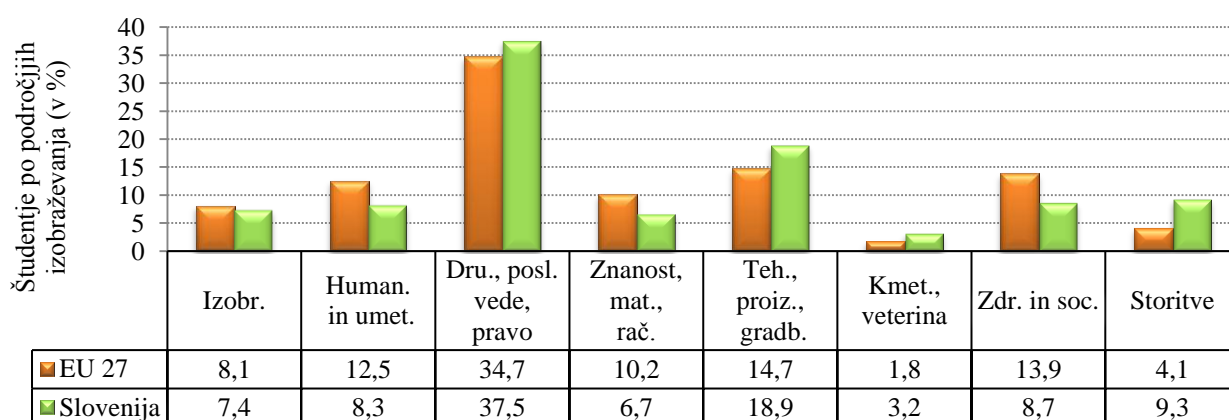
V EU se število študentov s terciarno izobrazbo vsako leto povečuje. Največje število študentov s terciarno izobrazbo predstavlja področje družbenih ved, poslovnih ved in prava, kamor sodi tudi študij ekonomije.

3.2.1 Študentje po področjih izobraževanja

ISCED 97 sistem izobraževanja razvršča tudi po smeri oziroma področjih izobraževanja. Kot je podrobno opredeljeno na Eurostatovi spletni strani je sistem izobraževanja razvrščen v 9 širših ti pa naprej v 25 ožjih področij izobraževanja. Širša področja izobraževanja so: splošni programi; izobraževanje; humanistika in umetnost; družbene vede, poslovne vede in pravo; znanost, matematika in računalništvo; tehnika, proizvodnja in gradbeništvo; kmetijstvo in veterina; zdravstvo in sociala; storitve (EUROSTAT, 1999, str. 5-9).

Leta 2010 je bilo v Sloveniji 114.873 študentov, od tega jih je terciarno stopnjo izobraževanja zaključilo 19.694, od tega kar dve tretjini žensk. Najštevilčnejši so študentje družbenih ved, poslovnih ved in prava. V letu 2010 je bilo v Sloveniji kar 37,5 odstotkov študentov s tega področja, sledijo jim študentje s področja tehnike, proizvodnje in gradbeništva, nato pa študentje s področja zdravstva in sociala, najmanjši delež (3,2 odstotkov) pa predstavljajo študentje s področja kmetijstva in veterine.

Slika 13: Delež študentov po področjih izobraževanja v % od vseh študentov, primerjava EU in Slovenije, leto 2010

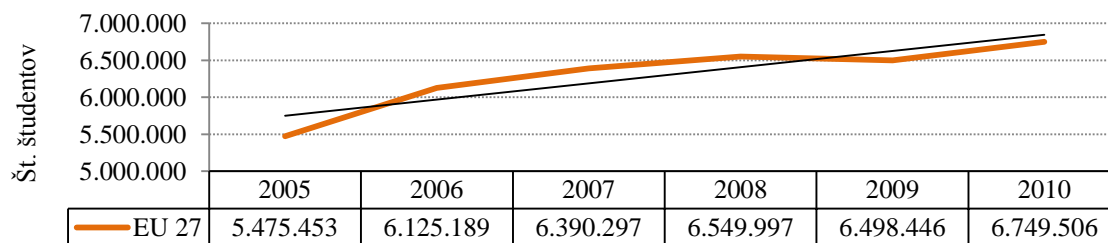

Vir: Tertiary education participation, 2012.

Kljub temu, da je bilo v letu 2010 največ študentov s področja družbenih ved, poslovnih ved in prava, pa v zadnjih petih letih ta delež naglo pada. Število študentov s tega področja se je v Sloveniji leta 2010 glede na leto 2005 zmanjšalo za skoraj 13 odstotkov, medtem ko se je celotno število študentov terciarnega izobraževanja v tem obdobju povečalo. Posledično se

zmanjšuje tudi število diplomantov s tega področja. Največ jih je bilo tudi v letu 2010, in sicer 44,3 odstotkov, vendar se je tudi ta delež glede na predhodna leta zmanjšal. V zadnjem obdobju je porasel delež diplomantov s področja znanosti, matematike in računalništva ter s področja tehnike, proizvodnje in gradbeništva.

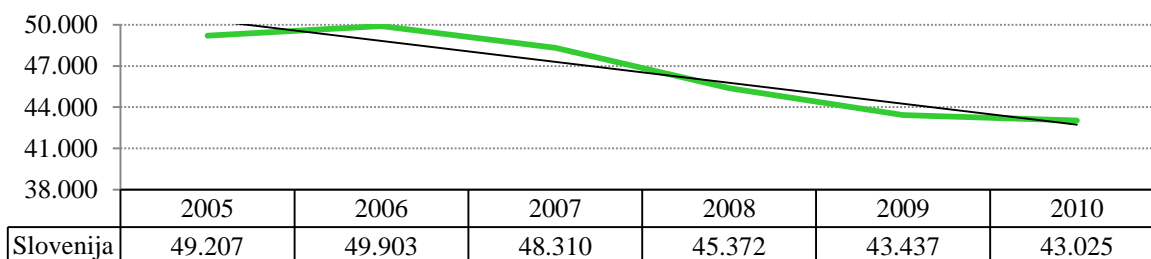
Slika 14: Število študentov družbenih ved, poslovnih ved in prava, EU, obdobje 2005-2010

Vir: *Tertiary students by field of education and sex, 2012.*

Medtem ko se je v obdobju 2005-2010 število študentov s področja družbenih ved, poslovnih ved in prava v Sloveniji zmanjšalo, pa se je število teh študentov v EU ves čas povečevalo. Največje povečanje števila študentov med posameznimi leti je bilo v letih 2005-2006, ko se je število študentov s področja družbenih ved, poslovnih ved in prava povečalo za kar 12 odstotkov. Leta 2010 je bilo v EU kar za 23 odstotkov več študentov s tega področja kot v letu 2005.

Slika 15: Število študentov družbenih ved, poslovnih ved in prava, Slovenija, obdobje 2005-2010

Vir: *Tertiary students by field of education and sex, 2012.*

Povprečna stopnja rasti števila študentov v EU (za izračun povprečne stopnje rasti uporabim enačbo (1), ki je prikazana v Prilogi 5):

$$r = \sqrt[5]{\frac{123,3}{100}} - 1$$

$$r = 0,0427 * 100 = 4,3 \%$$

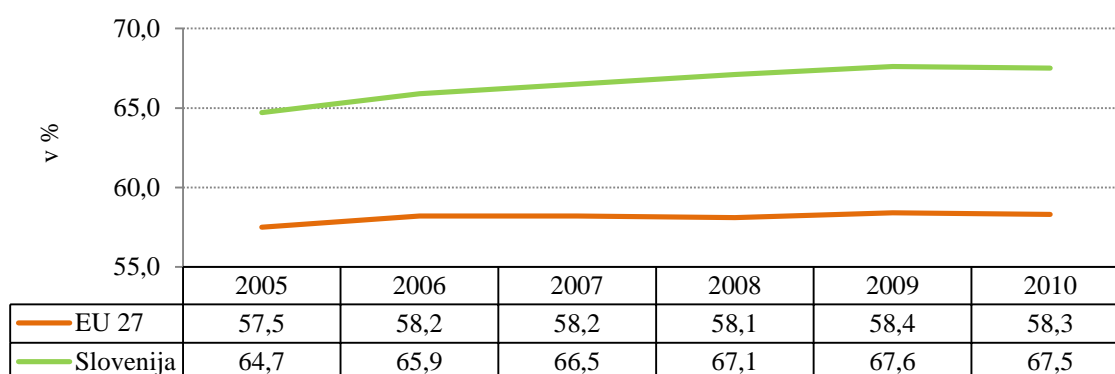
Povprečna stopnja rasti števila študentov v Sloveniji:

$$r = \sqrt[5]{\frac{87,4}{100}} - 1$$

$$r = -0,0265 * 100 = -2,7 \%$$

Na podlagi povprečne stopnje rasti ugotovimo, da se je v EU število študentov s področja družbenih ved, poslovnih ved in prava v obdobju od 2005 do 2010 povečevalo za povprečno 4,3 odstotka na leto, medtem ko se je v Sloveniji število študentov z zadevnega področja v istem obdobju zmanjševalo za približno 2,7 odstotka na leto.

Slika 16: Delež študentk s področja družbenih ved, poslovnih ved in prava v obdobju 2005-2010, primerjava EU in Slovenije, v %

Vir: Tertiary education participation, 2012.

Tako v EU kot tudi v Sloveniji je bil delež študentk s področja družbenih ved, poslovnih ved in prava v celotnem preučevanem obdobju bistveno večji od deleža študentov. Od leta 2007 je bilo v Sloveniji na tem področju izobraževanja že več kot dve tretjini žensk. Delež študentov je večji le na področjih znanosti, matematike in računalništva ter tehnike, proizvodnje in gradbeništva, medtem ko na ostalih področjih izobraževanja prevladujejo ženske.

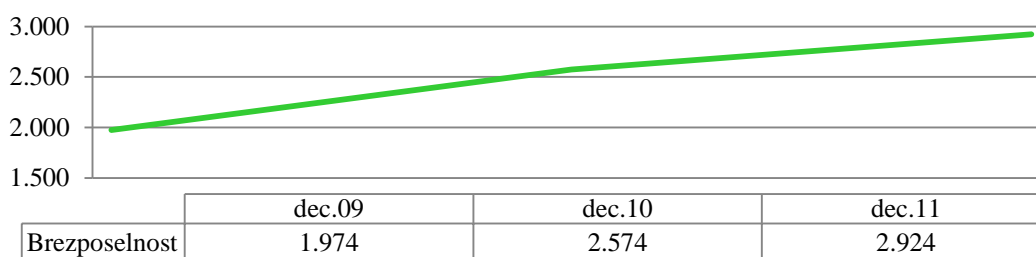
3.2.2 Ekonomisti

Kot je opredeljeno v Standardni klasifikaciji poklicev, je ekonomist strokovnjak s področja družbenih ved, ki vodi raziskave za izboljšanje ali razvijanje ekonomskih konceptov, teorij in operativnih metod potrebnih za razumevanje in opisovanje dogajanja na notranjih in mednarodnih trgih dobrin, dela in storitev. Ekonomist uporablja znanje za načrtovanje ekonomske politike in za razreševanje obstoječih ali predvidenih ekonomskih problemov (Standardna klasifikacija poklicev, 2003, str. 98).

Visoka stopnja brezposelnosti je kot posledica gospodarske krize prizadela tako Slovenijo kot tudi celotno Evropo. Stopnja brezposelnosti se je na začetku najbolj povečala pri nizko in srednje izobraženih, po letu 2010 pa je začela naraščati tudi brezposelnost oseb s terciarno izobrazbo. Najštevilčnejši so brezposelni s področja družbenih ved, poslovnih ved in prava, kar pa je prav gotovo posledica ne le gospodarske krize, pač pa tudi velikega števila ljudi, s

tega področja izobraževanja. Večje možnosti za zaposlitev imajo prav gotovo osebe z izobrazbo, po kateri obstaja na trgu dela večje povpraševanje.

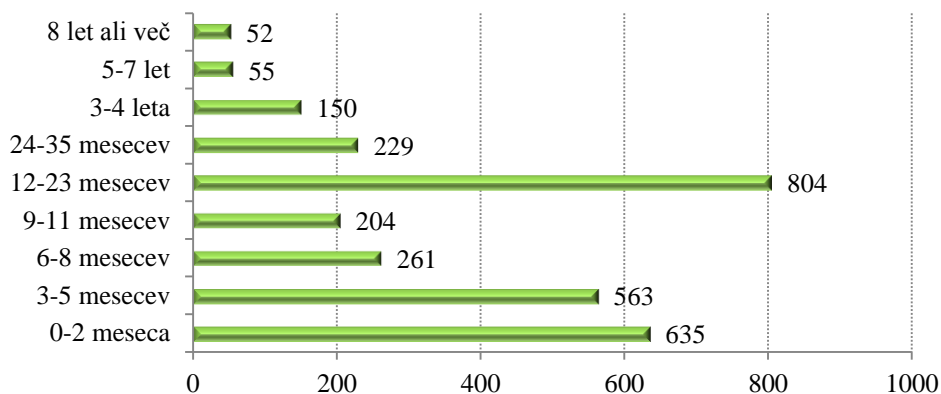
Slika 17: Registrirano brezposelni ekonomisti na zadnji dan obdobja v Sloveniji

Vir: Zavod RS za zaposlovanje, Registrirano brezposelni ekonomisti na zadnji dan obdobja v Sloveniji (interno gradivo), 2012.

Med brezposelnimi osebami z višješolsko, visokošolsko in univerzitetno izobrazbo je trenutno največ diplomiranih ekonomistov, pravnikov in višjih upravnih delavcev. Število brezposelnih ekonomistov je naraščalo v celotnem preučevanem obdobju. Najvišja porast brezposelnosti je bila decembra 2010 glede na december 2009, ko je brezposelnost ekonomistov narasla za kar 30 odstotkov, medtem ko je do februarja 2012 narasla že za skoraj 50 odstotkov glede na december 2009, ko je bilo v Sloveniji že 2953 brezposelnih ekonomistov.

Slika 18: Registrirano brezposelni ekonomisti po čakalni dobi, februar 2012, Slovenija

Vir: Zavod RS za zaposlovanje, Registrirano brezposelni ekonomisti po čakalni dobi v Sloveniji februarja 2012, (interno gradivo), 2012.

Februarja 2012 je bilo v Sloveniji 2953 brezposelnih ekonomistov, od tega je bilo skoraj 44 odstotkov dolgotrajno brezposelnih, to so tisti ekonomisti, ki so brezposelni eno leto in več. Največ je bilo tistih, ki na zaposlitev čakajo skoraj dve leti, visok pa je bil tudi delež tistih (41 odstotkov), ki na zaposlitev čakajo največ 5 mesecev. Dolgotrajna brezposelnost je v osnovi posledica razlik med ponudbo in povpraševanjem. Kolikor dlje je oseba brezposelna, toliko manjša je možnost za ponovno zaposlitev te osebe, kajti taka oseba nima možnosti, da bi na

trgu dela opravljala delo, za katero je bila usposobljena oziroma izučena. Velika težava dolgotrajno brezposelnih je tudi ta, da jih delodajalci zaradi predolge odsotnosti z dela nočejo zaposlovati (ZRSZ, 2010, str. 7,8).

Za uspešen nastop na trgu dela so zelo pomembne kompetence in znanja, ki jih iskalec zaposlitve ima, zelo pomembna pa je tudi izobrazba. Lažje in hitreje se zaposlijo osebe z izobrazbo oziroma znanjem, po katerem je povpraševanje s strani delodajalcev večje od ponudbe. Po izobražencih s področja družbenih ved, poslovnih ved in prava je povpraševanje delodajalcev visoko, vendar je visoka tudi ponudba iskalcev zaposlitve na trgu dela. Zaposlitvene možnosti torej so, vendar je močna tudi konkurenca med iskalci zaposlitve.

V letu 2010 je bilo na Zavodu za zaposlovanje prijavljenih 174.613 prostih delovnih mest, od tega je bilo 4.556 prostih delovnih mest za ekonomiste. V letu 2011 se je celotna ponudba prostih delovnih mest povečala za skoraj 20 tisoč (194.468 prostih delovnih mest), medtem ko se je ponudba delovnih mest za ekonomiste nekoliko zmanjšala. V prvih dveh mesecih letošnjega leta je bilo na Zavodu za zaposlovanje prijavljenih 739 novih delovnih mest za ekonomiste, na novo pa se je v istem obdobju zaposlilo 432 registrirano brezposelnih ekonomistov.

Tabela 5: Prosta delovna mesta in zaposlovanje ekonomistov, obdobje 2009 - februar 2012, Slovenija

	Prosta delovna mesta za ekonomiste	Registrirano brezposelni ekonomisti vključeni v zaposlitev
2009	4.043	1.524
2010	4.556	1.927
2011	4.362	2.043
I-II 2012	739	432

Vir: Zavod RS za zaposlovanje, Prijavljena prosta delovna mesta za ekonomiste, (interno gradivo), 2012; Registrirano brezposelni ekonomisti vključeni v zaposlitev, (interno gradivo), 2012.

V celotnem preučevanem obdobju se je največ registrirano brezposelnih ekonomistov zaposlilo v letu 2011, ko se jih je zaposlilo 2.043, to je skoraj 35 odstotkov več kot leta 2009, medtem ko je bilo v istem obdobju le 8 odstotkov več prostih delovnih mest za ekonomiste. Povprečna čakalna doba registrirano brezposelnih ekonomistov, ki čakajo na prvo zaposlitev, se je v obdobju 2009-2011 povečevala. Leta 2009 je bil povprečni čas brezposelnosti ekonomistov, ki so bili v tekočem letu vključeni v zaposlitev, 7,3 mesecev, leta 2010 7,8 mesecev, povprečni čas brezposelnosti ekonomistov v letu 2011 pa je bil 8,1 mesec.

4 UGOTOVITVE

Večina ugotovitev moje diplomske naloge kaže, da se bodo razmere na trgu dela za mlade diplomante v letošnjem in prihodnjem letu zaostrole. To potrjujejo naslednja dejstva:

Gospodarska rast v Slovenji je bila v preteklih dveh letih dokaj skromna. Bruto domači proizvod se je v letu 2010 zvišal za 1,2 odstotka glede na predhodno leto, medtem ko je bilo v letu 2011 povečanje le 0,6 odstotno. Po napovedih Eurostata bo rast BDP v letošnjem letu negativna, za leto 2013 pa napoveduje ponovno rast, in sicer za 0,7 odstotkov. Napoved za leto 2012 se uresničuje, saj se je BDP v drugem četrtletju 2012 na medletni ravni znižal za 3,2 odstotka, kar je bil eden večjih padcev v evrskem območju (UMAR, 2012, str. 3).

Rast bruto domačega proizvoda v EU je bila v letih 2010 in 2011 nekoliko višja kot v Sloveniji, v letošnjem letu pa naj bi po napovedi Eurostata ostala na isti ravni kot v letu 2011. Seveda pa se napovedi prihodnjih gospodarskih gibanj med posameznimi ustanovami razlikujejo. Po napovedih Eurostata naj bi se gospodarsko stanje v Sloveniji pričelo izboljševati že v letu 2013, UMAR pa za letošnje in tudi prihodnje leto napoveduje krčenje gospodarske aktivnosti in zaostritve na trgu dela vse do leta 2014.

Gospodarska rast in brezposelnost sta močno povezani. S pomočjo **analize stopnje brezposelnosti** sem ugotovila, da je brezposelnost v Sloveniji in v številnih drugih evropskih državah v obdobju krize močno porasla. Ob napovedi zaostritve gospodarske aktivnosti v letošnjem in prihodnjem letu, lahko predvidevamo, da se bo stopnja brezposelnosti še povečala, tako bo zaposlovanje mladih diplomantov še bolj oteženo.

Ob preučevanju **stopnje brezposelnosti glede na spol**, sem ugotovila, da je bila v Sloveniji stopnja brezposelnosti žensk pred krizo višja kot stopnja brezposelnosti moških. Od začetka krize pa obe stopnji brezposelnosti podobno naraščata in sta na približno enaki ravni. Iz tega lahko predvidevamo, da vrsta spola v zadnjem času nima vpliva na zaposlovanje.

Velik vpliv na zaposlovanje ima tudi **izobrazba**. Nizko in srednje izobraženi so posledice krize občutili najprej. Njihova stopnja brezposelnosti je po letu 2008 začela naglo naraščati. V zadnjem času se je rast brezposelnosti oseb z nizko in srednjo izobrazbo nekoliko umirila, od leta 2010 dalje pa je začela naraščati brezposelnost oseb s terciarno izobrazbo. Zaskrbujoča je predvsem brezposelnost mladih od 25 do 29 let. V ta starostni razpon sodi največ mladih diplomantov, dejstvo, da je stopnja brezposelnosti le teh tako visoka, pa kaže na pomanjkanje delovnih mest za mlade izobražence. Ta kazalec prikazuje zelo pesimistično napoved za mlade diplomante, ki bodo v tem obdobju vstopili na trg dela.

V zadnjih treh desetletjih se število študentov v **terciarnem izobraževanju** ves čas povečuje, število se je v Sloveniji in ostalih državah EU najbolj povečalo v prvi polovici preteklega desetletja in bo v EU kmalu preseglo 20 milijonov. Med vsemi udeleženci v terciarno izobraževanje je večji delež žensk. Število študentov terciarnega izobraževanja v zadnjih desetih letih močno naraslo. Medtem ko število v EU ves čas narašča, pa je v Sloveniji v zadnjih letih število študentov dokaj konstantno. Velik delež študentov nakazuje, da bo v

prihodnje na trgu dela veliko oseb s terciarno izobrazbo, posledično bo konkurenca na trgu dela med mladimi diplomanti še večja. Dejstvo, da v terciarnem izobraževanju prevladujejo ženske, nakazuje na močno konkurenco med mladimi diplomantkami.

Med vsemi udeleženci v terciarno izobraževanje je v Sloveniji največ študentov s **področja družbenih ved, poslovnih ved in prava**. Leta 2010 je bilo s tega področja 37,5 odstotkov vseh študentov, to je nekaj več kot 43 tisoč študentov. Kljub temu da je delež zelo visok, pa se v zadnjih letih število študentov s tega področja v Sloveniji zmanjšuje. To je prav gotovo pozitivna ugotovitev, ki nakazuje, da bo v prihodnje konkurenca pri zaposlovanju mladih s tega področja izobraževanja nekoliko zmanjšala.

Da pa bi odgovorila na vprašanje o svojih zaposlitvenih možnostih z izobrazbo diplomirani ekonomist, pa sem na kratko analizirala tudi trg dela za ekonomiste. Na podlagi podatkov, ki jih ima Zavod RS za zaposlovanje o registrirano brezposelnih ekonomistih, sem ugotovila, da od leta 2009 brezposelnost ekonomistov ves čas narašča. Med brezposelnimi diplomanti je največ diplomiranih ekonomistov, pravnikov in upravnih delavcev. Poleg visoke brezposelnosti pa čakalna doba diplomiranih ekonomistov, ki čakajo na prvo zaposlitev, v zadnjih letih narašča.

Kljub temu, da so trenutne razmere na trgu dela za ekonomiste slabe, pa menim, da so razmere na trgu dela slabe za vse, ne le za ekonomiste. Vsi, ki se trenutno soočajo z iskanjem zaposlitve, so v nezavidljivem položaju. Res je, da se brezposelnost v letošnjem letu nekoliko umirja, vendar se bodo razmere na trgu dela v prihodnjem letu ponovno poslabšale.

Poleg slabših gospodarskih razmer in velikega števila udeležencev v terciarno izobraževanje, pa menim, da je v zadnjem času vzrok visoke brezposelnosti tudi **smer študija**. Na področjih, kjer je veliko število oseb oziroma novih diplomantov in je zato velika konkurenca za omejena delovna mesta, je uspešnost hitre zaposlitve manjša. Po ugotovitvah, da se število diplomantov s področja družbenih ved, poslovnih ved in prava v zadnjem času zmanjšuje, lahko sklepamo, da večja brezposelnost ekonomistov ni nujno povezana z večjim številom novih diplomantov s tega področja.

Res je, da je iskalcev zaposlitve s področja družbenih ved, poslovnih ved in prava veliko, vendar veliko je tudi povpraševanje s strani delodajalcev po tovrstnih kadrih. Po mnenju mnogih je posel, ki ga ekonomisti opravljajo, zelo pretočen, zato se lahko ekonomisti dokaj hitro zaposlijo. Poklic, ki ga opravlja diplomirani ekonomist, pokriva številna področja dela, zato kljub velikemu številu iskalcev zaposlitve obstaja potreba po tovrstnem kadru visoka. Seveda pa se zaradi vse slabših razmer na trgu dela v zadnjem času zmanjšuje tudi povpraševanje delodajalcev po tovrstnem kadru, zato se povečuje tudi brezposelnost.

Poleg gospodarske krize, pa je velika težava mladih pomanjkanje delovnih izkušenj ter pomanjkanje primernih delovnih mest. Ker je vsako leto več mladih udeleženi v terciarno izobraževanje, je posledično vsako leto tudi več diplomantov. Zaradi vse večjega števila mladih izobražencev primanjkuje delovnih mest za bolj izobraženo delovno silo, poleg tega pa mladi diplomanti nimajo delovnih izkušenj, kar ponovno otežuje njihovo možnost zaposlitve.

S težkimi razmerami na trgu dela se v tem času srečujemo skoraj vsi mladi. Zaradi pomanjkanja delovnih mest in tudi delovnih izkušenj smo se pogosto prisiljeni sprijazniti s slabše plačanimi zaposlitvami, ki pa ne omogočajo popolne ekonomske neodvisnosti. Pogosto se posamezniki zaposlijo na delovno mesto, ki zahteva nižjo raven izobrazbe, kot jo le ta ima, vendar na ta način mladi pridobimo delovne izkušnje, kar nam dolgoročno omogoča tudi boljšo zaposlitev ter s tem boljše plačilo in ekonomsko neodvisnost.

SKLEP

Gospodarska kriza, ki je nastala kot posledica finančnega zloma leta 2008, je po mnenju mnogih ekonomistov najhujša gospodarska kriza po veliki depresiji, ki je prizadela svetovno gospodarstvo v 30. letih prejšnjega stoletja. Posledice te krize pa tako Slovenija kot tudi celotna Evropa občuti še danes.

Po nastanku gospodarske krize so se gospodarske razmere v Evropi bistveno poslabšale. Gospodarska rast se je že v letu 2008 občutno upočasnila, v letu 2009 pa je bil v skoraj vseh državah članicah EU (razen Poljska) zabeležen upad gospodarske rasti. Zaradi upada gospodarske aktivnosti so se poslabšale tudi razmere na trgu dela. Brezposelnost se je od začetka krize pa do leta 2012 najbolj povečala pri moških, nizko in srednje izobraženih ter pri mladih do 25 let. Visoka pa je tudi brezposelnost mladih starih od 25 do 29 let s terciarno izobrazbo.

Razmere na trgu dela se med posameznimi državami članicami razlikujejo. Najvišja brezposelnost je v Španiji in Grčiji, najnižja pa v Nemčiji, Luksemburgu in v Nizozemski. Bistveno se je povečala tudi brezposelnost v Sloveniji, ki je trenutno najvišja brezposelnost v zadnjih petnajstih letih.

Mladi diplomanti, ki bodo stopili na trg dela v letošnjem in prihodnjem letu, se tako soočajo z zelo težkimi razmerami. Že sedaj se je ob močni konkurenci težko zaposliti, razmere pa se bodo v prihodnem letu še zaostrole. Po napovedih UMARJA bo drugo leto v povprečju približno 10 tisoč več brezposelnih kot v letošnjem letu, kar pomeni, da bo iskalcev zaposlitev še več kot v letošnjem letu, posledično pa bo iskanje zaposlitve še oteženo.

Poleg slabih gospodarskih razmer pa njihovo zaposlovanje otežuje tudi veliko število udeležencev v terciarno izobrazbo, ter s tem povezano vedno večje število novih diplomantov, za katere primanjkuje novih delovnih mest.

Gospodarska kriza je na trgu dela pustila globoke posledice, ki jih občutimo vsi. Brezposelnost še vedno narašča, naraščala pa naj bi tudi v prihodnjem letu. Ker pa bo gospodarska aktivnost v prihodnjih dveh letih začela ponovo naraščati, lahko pričakujemo tudi izboljšanje na trgu dela.

LITERATURA IN VIRI

1. *About Eurostat*. Najdeno 3. septembra 2012 na spletnem naslovu http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/about_eurostat/introduction
2. Bevc, M. (1991). *Ekonomski pomen izobraževanja*. Ljubljana: Inštitut za ekonomska raziskovanja.
3. Bevc, M., Uršič, S., & Čok, M. (2010). *Financiranje, pravičnost in učinkovitost terciarnega izobraževanja*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
4. Bregar, L., & Ograjenšek, I. (2008). *Izbrana poglavja iz statistike za poslovno odločanje*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
5. DURS. (2012). Minimalna plača po mesecih. Najdeno 10. avgusta 2012 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/si/aktualno/minimalna_in_zajamcena_placa/minimalna_placa_po_mesecih/
6. EUROSTAT. (1999). *Fields of Education and Training*. Luxembourg: Eurostat.
7. EUROSTAT. (2012a). GDP per capita, consumption per capita and price level indices. Najdeno 24. avgusta 2012 na spletnem naslovu http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/GDP_per_capita,_consumption_per_capita_and_price_level_indices
8. EUROSTAT. (2012b). Minimum wage statistic. Najdeno 13. avgusta 2012 na spletnem naslovu http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Minimum_wage_statistics
9. Eurostat – Statistični urad Evropske unije. Najdeno 3. septembra 2012 na spletnem naslovu http://www.stat.si/ess_eurostat.asp
10. *GDP per capita in PPS*. Najdeno 5. junija 2012 na spletnem naslovu <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00114>
11. Kešeljević, A. (2010). *Makroekonomija I*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
12. Kramberger, A. (1999). *Poklici, trg dela in politika*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
13. Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport. (2001). *Unescov priročnik za uporabo mednarodne standardne klasifikacije izobraževanja Isced 1997*. Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport.
14. *Monthly minimum wages - bi-annual data*. Najdeno 13. avgusta 2012 na spletnem naslovu http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=earn_mw_cur&lang=en
15. Nelson, R., Belkin, P., & Mix, D. (2010, 14. maj). Greece's Debt Crisis: Overview, Policy, Responses and Implications. Najdeno 23. avgusta 2012 na spletnem naslovu <http://www.cfr.org/greece/crs-greeces-debt-crisis-overview-policy-responses-implications/p22175>
16. *Področja delovanja*. Najdeno 3. septembra 2012 na spletnem naslovu http://www.umar.gov.si/o_umar/podrocje_delovanja/
17. *Population on 1 January by five years age groups and sex*. Najdeno 2. avgusta 2012 na spletnem naslovu http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_pjangroup&lang=en

18. *Real GDP growth rate*. Najdeno 5. junija 2012 na spletnem naslovu <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00115>
19. Samuelson, P., & Nordhaus, W. (2002). *Ekonomija*. Ljubljana: GV založba.
20. Sklepi sveta z dne 12. maja 2009 o strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju („ET 2020“). *Uradni list Evropske unije* št. 2009/C 119/02.
21. *Standardna klasifikacija poklicev*. (2003). Ljubljana: Bonex.
22. *Students by ISCED level, age and sex*. Najdeno 20. Junija 2012 na spletnem naslovu http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=educ_enr11tl&lang=en
23. SURS. (2004). *Mednarodna primerjava cen in bruto domačega proizvoda*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
24. SURS. (2009). Odras recesije v kazalnikih trga dela. *Statistični dnevi* (Št. 19, 10. november 2009). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
25. SURS. (2012a). Državna statistika. Najdeno 3. septembra 2012 na spletnem naslovu http://www.stat.si/drz_stat.asp
26. SURS. (2011). Diplomanti višješolskega in visokošolskega izobraževanja po vrsti izobraževanja, ki so ga zaključili, starosti in spolu, Slovenija, 2011. Najdeno 2. avgusta 2012 na spletnem naslovu <http://www.stat.si/PrikaziDatoteko.aspx?id=5818>
27. *Tertiary education participation*. Najdeno 7. septembra 2012 na spletnem naslovu http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=educ_iterp&lang=en
28. *Tertiary students by field of education and sex*. Najdeno 7. septembra 2012 na spletnem naslovu http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=educ_enr15&lang=en
29. UMAR (2012). Jesenska napoved gospodarskih gibanj 2012. Najdeno 19. septembra 2012 na spletnem naslovu http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/napovedi/jesen/2012/JNGG_2012.pdf
30. *Unemployment rate, annual average*. Najdeno 1. junija 2012 na spletnem naslovu http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_a&lang=en
31. *Unemployment rate, annual average, by sex and age groups*. Najdeno 1. junija 2012 na spletnem naslovu http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_a&lang=en
32. *Unemployment rates by sex, age and highest level of education attained*. Najdeno 29. avgusta 2012 na spletnem naslovu http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_urgaed&lang=en
33. *Unemployment rate, quarterly average, by sex and age groups*. Najdeno 1. junija 2012 na spletnem naslovu http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_q&lang=en
34. Zakon o minimalni plači. *Uradni list RS* št. 13/2010.
35. ZRSZ. (2010). Dolgotrajno brezposelne osebe na ZRSZ. Najdeno 14. septembra na spletnem naslovu http://www.ess.gov.si/_files/2251/Analiza_DBO.pdf
36. ZRSZ. (2012a.). *Prijavljena prosta delovna mesta za ekonomiste*. (interno gradivo). Ljubljana: ZRSZ.
37. ZRSZ. (2012b). *Registrirano brezposelni ekonomisti na zadnji dan obdobja v Sloveniji*. (interno gradivo). Ljubljana: ZRSZ.
38. ZRSZ. (2012c). *Registrirano brezposelni ekonomisti po čakalni dobi v Sloveniji februarja 2012*. (interno gradivo). Ljubljana: ZRSZ.

39. ZRSZ. (2012d). *Registrirano brezposelni ekonomisti vključeni v zaposlitev.* (interno gradivo).
Ljubljana: ZRSZ.

PRILOGE

KAZALO PRILOG

<i>Priloga 1: Seznam kratic</i>	1
<i>Priloga 2: BDP na prebivalca v SKM</i>	2
<i>Priloga 3: Stopnja brezposelnosti</i>	2
<i>Priloga 4: Jesenska napoved</i>	4
<i>Priloga 5: Izobraževanje</i>	5
<i>Priloga 6: Prebivalstvo staro od 20 do 24 let</i>	8
<i>Priloga 7: Minimalne plače</i>	8

KAZALO SLIK

<i>Slika 19: BDP na prebivalca v SKM, obdobje 2005-2010</i>	2

KAZALO TABEL

<i>Tabela 6: Letna stopnja brezposelnosti, primerjava po državah</i>	2
<i>Tabela 7: Stopnja brezposelnosti po spolu v EU in Sloveniji, letno, obdobje 2007-2011</i>	3
<i>Tabela 8: Stopnja brezposelnosti glede na spol v EU in Sloveniji, četrtletni podatki, obdobje 2011Q1-2012Q2</i>	3
<i>Tabela 9: Stopnja brezposelnosti glede na stopnjo izobrazbe v EU in Sloveniji</i>	3
<i>Tabela 10: Stopnja brezposelnosti glede na stopnjo izobrazbe, primerjava EU in Slovenije, obdobje 2007Q1-2012Q1</i>	4
<i>Tabela 11: Jesenska napoved glavnih makroekonomskih agregatov Slovenije</i>	4
<i>Tabela 12: Skupaj število udeležencev v izobraževanje, vse stopnje ISCED, primerjava EU in Slovenije, obdobje 2001-2010</i>	5
<i>Tabela 13: Udeleženci v izobraževanje glede na celotno populacijo v starostnem razredu od 5 do 29 let, primerjava EU in Slovenije, obdobje 2001-2010</i>	6
<i>Tabela 14: Število študentov v terciarnem izobraževanju, primerjava EU in Slovenije, obdobje 2001-2010</i>	6
<i>Tabela 15: Število študentov v terciarnem izobraževanju, primerjava EU in Slovenije po spolu, obdobje 2001-2010</i>	7
<i>Tabela 16: Prebivalstvo staro od 20 do 24 let, po spolu, obdobje 2001-2010</i>	8

<i>Tabela 17: Minimalne plače v državah članicah EU, na Hrvaškem in v ZDA, obdobje 2008-2012, v evrih.....</i>	8

Priloga 1: Seznam kratic

BDP – Bruto domači proizvod

ESS – Evropski statistični sistem

EU – Evropska unija

EU17 - Evro area oziroma Evroobmočje

EU27 - Sedemindvajset držav članic Evropske unije

EUROSTAT – Evropski statistični urad

ILO - Mednarodna organizacija za delo (angl. *International Labour Organization*)

ISCED – Mednarodna standardna klasifikacija izobraževanja (angl. *International Standard Classification of Education*)

SURS – Statistični urad Republike Slovenije

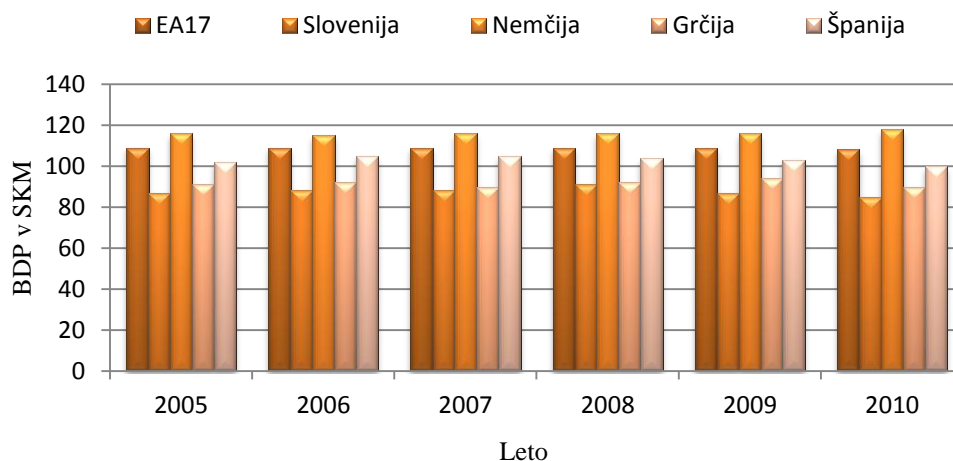
UMAR – Urad za makroekonomske analize in razvoj

UNESCO – Organizacija združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (angl. *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation*)

ZRSZ – Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje

Priloga 2: BDP na prebivalca v SKM

Slika 19: BDP na prebivalca v SKM, obdobje 2005-2010

Vir: GDP per capita in PPS, 2012.

Iz grafa je razvidno, da se indeks obsega bruto domačega proizvoda na prebivalca v standardih kupne moči v posameznih državah skozi celotno preučevano obdobje ni drastično spreminjal, ves čas pa je bil najvišji v Nemčiji.

Priloga 3: Stopnja brezposelnosti

Tabela 6: Letna stopnja brezposelnosti, primerjava po državah

Letna stopnja brezposelnosti							Prostorski indeks (primerjava držav po stanju)
Leto	EU27	EA17	Slovenija	Nemčija	Grčija	Španija	Slovenija/EU
2005	9,0	9,2	6,5	11,3	9,9	9,2	72,2
2006	8,3	8,5	6,0	10,3	8,9	8,5	72,3
2007	7,2	7,6	4,9	8,7	8,3	8,3	68,1
2008	7,1	7,6	4,4	7,5	7,7	11,3	62,0
2009	9,0	9,6	5,9	7,8	9,5	18,0	65,6
2010	9,7	10,1	7,3	7,1	12,6	20,1	75,3
2011	9,7	10,2	8,2	5,9	17,7	21,7	84,5

Vir: Unemployment rate, annual average, 2012.

Tabela 7: Stopnja brezposelnosti po spolu v EU in Sloveniji, letno, obdobje 2007-2011

Stopnja brezposelnosti glede na spol						
Leto	EU			Slovenija		
	Skupaj	Ženske	Moški	Skupaj	Ženske	Moški
2007	7,2	7,9	6,6	4,9	5,9	4,0
2008	7,1	7,6	6,7	4,4	4,8	4,0
2009	9,0	9,0	9,1	5,9	5,8	5,9
2010	9,7	9,6	9,7	7,3	7,1	7,5
2011	9,7	9,8	9,6	8,2	8,2	8,2

Vir: Unemployment rate, annual average, by sex and age groups, 2012.

Tabela 8: Stopnja brezposelnosti glede na spol v EU in Sloveniji, četrtni podatki, obdobje 2011Q1-2012Q2

Stopnja brezposelnosti glede na spol						
Četrtnetje	EU			Slovenija		
	Skupaj	Ženske	Moški	Skupaj	Ženske	Moški
2011Q1	9,5	9,6	9,4	8,1	8,0	8,2
2011Q2	9,5	9,6	9,4	7,9	7,7	8,1
2011Q3	9,7	9,8	9,6	8,1	8,0	8,2
2011Q4	10,0	10,1	9,9	8,6	9,0	8,3
2012Q1	10,2	10,3	10,1	8,2	8,5	7,9
2012Q2	10,4	10,4	10,4	8,4	9,1	7,9

Vir: Unemployment rate, quarterly average, by sex and age groups, 2012.

Tabela 9: Stopnja brezposelnosti glede na stopnjo izobrazbe v EU in Sloveniji

Stopnja brezposelnosti glede na stopnjo izobrazbe						
Leto/Stopnja	EU			Slovenija		
	Nizka izobrazba	Srednja izobrazba	Terciarna izobrazba	Nizka izobrazba	Srednja izobrazba	Terciarna izobrazba
2007	10.9	7.0	4.0	7.4	5.0	3.3
2008	11.6	6.5	3.9	6.6	4.4	3.4
2009	14.9	8.4	5.0	9.5	6.4	3.2
2010	16.2	9.1	5.5	12.5	7.6	4.3
2011	16.7	9.0	5.6	14.4	8.7	5.0

Vir: Unemployment rates by sex, age and highest level of education attained, 2012.

Tabela 10: Stopnja brezposelnosti glede na stopnjo izobrazbe, primerjava EU in Slovenije, obdobje 2007Q1-2012Q1

Stopnja brezposelnosti glede na stopnjo izobrazbe						
Leto/Stopnja	EU			Slovenija		
	Nizka izobrazba	Srednja izobrazba	Terciarna izobrazba	Nizka izobrazba	Srednja izobrazba	Terciarna izobrazba
2007Q1	11.6	7.7	4.2	10.0	5.8	3.3
2008Q1	11.4	6.8	3.7	6.9	5.1	4.3
2009Q1	14.5	8.2	4.6	7.8	5.7	3.4
2010Q1	16.7	9.7	5.6	12.5	7.4	4.2
2011Q1	16.9	9.4	5.4	15.7	9.2	4.5
2012Q1	18.7	9.9	6.0	16.5	9.2	4.9

Vir: Unemployment rates by sex, age and highest level of education attained, 2012.

Priloga 4: Jesenska napoved

Tabela 11: Jesenska napoved glavnih makroekonomskih agregatov Slovenije

	2012	2013	2014
BDP, realna rast v %	-2,0	-1,4	0,9
Št. registrirano brezposelnih, letno povprečje, v 1000	109,7	120,0	119,5
St. registrirane brezposelnosti v %	11,9	13,1	13,1
St. anketne brezposelnosti v %	8,3	9,1	9,1

Vir: UMAR, Jesenska napoved gospodarskih gibanj, 2012.

Priloga 5: Izobraževanje

Referenčne ravni povprečne evropske uspešnosti ("Evropska merila")

V okviru Skleпов sveta z dne 12. maja 2009 o strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju (Ur.l. EU, št. 2009/C 119/2), so bila za področje izobraževanja sprejeta naslednja merila:

- do leta 2020 naj bi bilo povprečno vsaj 15 % odraslih udeleženi v vseživljenjskem učenju,
- delež petnajstletnikov s slabimi rezultati pri branju, matematiki in naravoslovju naj bi padel pod 15 %,
- vsaj 40 % ljudi med 30 in 34 letom starosti naj bi imelo terciarno izobrazbo,
- delež oseb, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje naj bi padlo pod 10 %,
- vsaj 95 % otrok med četrtem letom starosti in starostjo, ko se začne obvezna osnovna šola, naj bi bilo vključenih v izobraževanje v zgodnjem otroštvu.

Tabela 12: Skupaj število udeležencev v izobraževanje, vse stopnje ISCED, primerjava EU in Slovenije, obdobje 2001-2010

	Skupaj število udeležencev, vse stopnje ISCED (v 1000)		Verižni indeks		Bazni indeks (2001=100)	
	EU	Slovenija	EU	Slovenija	EU	Slovenija
2001	109.695,4	459,0	/	/	100,0	100,0
2002	110.902,7	460,3	101,1	100,3	101,1	100,3
2003	110.600,6	456,2	99,7	99,1	100,8	99,4
2004	111.257,1	452,4	100,6	99,2	101,4	98,6
2005	112.083,4	451,1	100,7	99,7	102,2	98,3
2006	107.967,4	446,5	96,3	99,0	98,4	97,3
2007	107.435,8	438,0	99,5	98,1	97,9	95,4
2008	107.514,0	432,8	100,1	98,8	98,0	94,3
2009	107.557,9	427,7	100,0	98,8	98,1	93,2
2010	108.001,0	426,5	100,4	99,7	98,5	92,9

Vir: Students by ISCED level, age and sex, 2012.

Tabela 13: Udeleženci v izobraževanje glede na celotno populacijo v starostnem razredu od 5 do 29 let, primerjava EU in Slovenije, obdobje 2001-2010

Udeleženci v izobraževanje glede na celotno populacijo v starostnem razredu od 5 do 29 let						
Leto	Vse stopnje ISCED		Prebivalstvo staro od 5 do 29 let		Delež	
	EU	Slovenija	EU	Slovenija	EU	Slovenija
2001	109.695.351	458.993	154.964.359	656.913	70,8	69,9
2002	110.902.715	460.308	153.299.976	649.037	72,3	70,9
2003	110.600.587	456.175	152.267.260	638.694	72,6	71,4
2004	111.257.125	452.444	151.468.868	628.911	73,5	71,9
2005	112.083.407	451.148	150.621.971	617.699	74,4	73,0
2006	107.967.429	446.524	149.882.995	608.798	72,0	73,3
2007	107.435.791	438.033	148.980.390	598.520	72,1	73,2
2008	107.514.038	432.769	148.222.297	592.530	72,5	73,0
2009	107.557.857	427.665	147.283.179	580.216	73,0	73,7
2010	108.010.157	426.498	146.155.154	572.350	73,9	74,5

Vir: Students by ISCED level, age and sex; Population on 1 January by five years age groups and sex, 2012.

Tabela 14: Število študentov v terciarnem izobraževanju, primerjava EU in Slovenije, obdobje 2001-2010

	Skupaj št. študentov, 5 in 6 ISCED stopnja (v 1000)		Verižni indeks		Bazni indeks (2001=100)	
	EU	Slovenija	EU	Slovenija	EU	Slovenija
2001	16.517,3	91,5	/	/	100,0	100,0
2002	17.139,3	99,2	103,8	108,4	103,8	108,4
2003	17.761,8	101,5	103,6	102,3	107,5	110,9
2004	18.232,9	104,4	102,7	102,9	110,4	114,1
2005	18.530,2	112,2	101,6	107,5	112,2	122,6
2006	18.782,5	114,8	101,4	102,3	113,7	125,5
2007	18.884,2	115,9	100,5	101,0	114,3	126,7
2008	19.037,2	115,4	100,8	99,6	115,3	126,1
2009	19.470,4	114,4	102,3	99,1	117,9	125,0
2010	19.846,6	114,9	101,9	100,4	120,2	125,6

Vir: Students by ISCED level, age and sex, 2012.

Tabela 15: Število študentov v terciarnem izobraževanju, primerava EU in Slovenije po spolu, obdobje 2001-2010

	Skupaj št. študentov, 5 in 6 ISCED stopnja (v 1000)				Delež študentk, 5 in 6 ISCED stopnja	
	EU		Slovenija		EU	Slovenija
	moški	ženske	moški	ženske		
2001	7.607,2	8.907,6	40,1	51,3	53,9	56,1
2002	7.819,6	9.316,7	42,1	57,1	54,4	57,5
2003	8.074,0	9.687,8	44,4	57,0	54,5	56,2
2004	8.247,0	9.985,9	45,0	59,4	54,8	56,9
2005	8.349,0	10.181,2	47,3	64,9	54,9	57,8
2006	8.428,5	10.354,0	47,8	67,0	55,1	58,4
2007	8.454,2	10.430,0	48,4	67,6	55,2	58,3
2008	8.508,4	10.528,8	48,3	67,1	55,3	58,1
2009	8.668,4	10.802,0	48,1	66,3	55,5	58,0
2010	8.850,0	10.997,0	48,4	66,4	55,4	57,8

Vir: Students by ISCED level, age and sex, 2012.

Povprečna letna stopnja rasti števila študentov terciarnega izobraževanja

Povprečna letna stopnja rasti v EU:

$$r = \sqrt[9]{\frac{120,2}{100}} - 1$$

$$r = 0,0206 \times 100 = 2,1\%$$

Povprečna letna stopnja rasti v Sloveniji.

$$r = \sqrt[9]{\frac{125,6}{100}} - 1$$

$$r = 0,0256 \times 100 = 2,6\%$$

Za izračun povprečne stopnje rasti uporabim enačbo (1):

$$r = \sqrt[n]{\frac{I_{n/0}}{I_{0/0}}} - 1 \quad (1)$$

r ... povprečna stopnja rasti

n ... število obdobj

$I_{n/0}$... bazni indeks

Priloga 6: Prebivalstvo staro od 20 do 24 let

Tabela 16: Prebivalstvo staro od 20 do 24 let, po spolu, obdobje 2001-2010

Leto	Prebivalstvo staro od 20 do 24 let, po spolu, obdobje 2001-2010					
	Skupaj		Ženske		Moški	
	EU	Slovenija	EU	Slovenija	EU	Slovenija
2001	32,555,821	151,770	16,031,263	73,281	16,524,558	78,489
2002	32,340,517	150,938	15,929,802	72,887	16,410,715	78,051
2003	32,319,349	149,233	15,920,388	72,144	16,398,961	77,089
2004	32,262,987	146,481	15,883,822	71,048	16,379,165	75,433
2005	32,216,851	142,413	15,850,020	69,580	16,366,831	72,833
2006	32,080,638	139,164	15,774,239	67,677	16,306,399	71,487
2007	31,981,862	135,712	15,713,419	65,808	16,268,443	69,904
2008	31,921,165	132,379	15,675,954	64,459	16,245,211	67,920
2009	31,916,865	133,901	15,670,412	63,909	16,246,453	69,992
2010	31,785,912	132,119	15,597,643	62,763	16,188,269	69,356

Vir: Population on 1 January by five years age groups and sex, 2012.

Priloga 7: Minimalne plače

Tabela 17: Minimalne plače v državah članicah EU, na Hrvaškem in v ZDA, obdobje 2008-2012, v evrih⁴

Leto/ Država	2009S1	2009S2	2010S1	2010S2	2011S1	2011S2	2012S1	2012S2
Bolgarija	122,71	122,71	122,71	122,71	122,71	122,71	138,05	148,28
Romunija	149,16	142,61	141,63	137,30	157,20	157,89	161,91	157,26
Madžarska	268,09	263,30	271,80	256,99	280,63	293,11	295,63	323,17
Poljska	307,21	286,61	320,87	317,58	348,68	347,34	336,47	353,04
Hrvaška	373,46	386,91	385,48	390,94	381,15	380,18	373,36	374,31
Portugalska	525,00	525,00	554,17	554,17	565,83	565,83	565,83	565,83
Grčija	817,83	862,82	862,82	862,82	862,82	876,62	876,62	683,76
Španija	728,00	728,00	738,85	738,85	748,30	748,30	748,30	748,30
Slovenija	589,19	589,19	597,43	734,15	748,10	748,10	763,06	763,06
Francija	1.321,02	1.337,70	1.343,77	1.343,77	1.365,00	1.365,00	1.398,37	1.425,67
Nizozemska	1.381,20	1.398,60	1.407,60	1.416,00	1.424,40	1.435,20	1.446,60	1.456,20
Luksemburg	1.641,74	1.682,76	1.682,76	1.724,81	1.757,56	1.757,56	1.801,49	1.801,49

Vir: Monthly minimum wages - bi-annual data, 2012.

⁴ Opomba: podatki se nanašajo na 1. januar (S1) in 1. julij (S2).